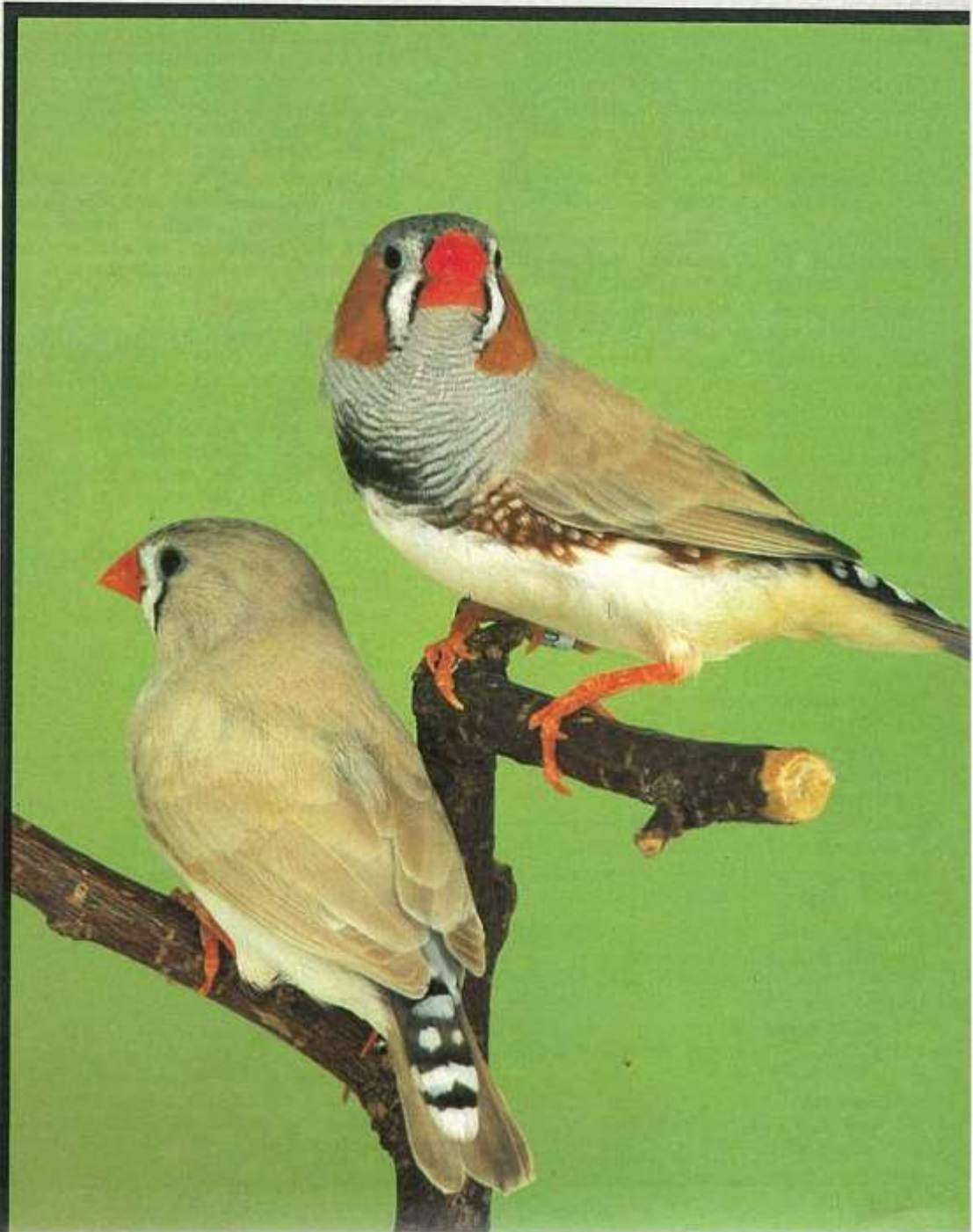

ONZE
VOGELS

47e jaargang no. 3, 1986

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

BONDSBUREAU

Aletta Jacobsstraat 4, Postbus 74,
4600 AB Bergen op Zoom,
bank AMRO rek.nr.: 46.89.59.262.
gironummer 1148324, telefoon 01640 - 3 50 07.
Geopend 08.00 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur.
's Zaterdags gesloten, als ook op 10/2, 11/2, 28/3, 1/4 en 9/5.

ERELEDEN

A.L. van Liempd (erevoorz.), W. Beckman,
A. Dommerholt, J. Forsten, J.J. Krol, E.J. Lensink,
W.C. Oonk, Joh. M. van Pelt, A.F. Smit, H.J. Veerkamp
en E.M. Wessels.

Voorzitter: W.J. Mulder, Verwerstraat 39,
7415 RZ Deventer, telefoon (05700) 2 36 48.

Secretaris: H. de Geus, Amersfoortsestraat 71,
3772 CH Barneveld, telefoon (03420) 1 61 60.

Penningmeester: J. van Splunter, Vijverberg Zuid 44,
4621 AT Bergen op Zoom, telefoon (01640) 3 46 63.

2e Voorzitter: D.J. van der Molen, Gentiaan 5,
7721 HA Dalfsen, telefoon (05293) 12 57.

Commissaris: M.N.Th. Brouwer, Wouwseweg 5a,
4661 VM Halsteren, telefoon (01641) 33 28.

DISTRICTSVOORZITTERS (leden bondsbestuur)

District Groningen: L. Poppema, Zuiderweg 93,
9744 AA Groningen, telefoon (050) 56 51 75.

District Friesland: H. Suichies, Ruusbroeckstraat 28,
8913 HN Leeuwarden, telefoon (058) 15 16 92.

District Drenthe: J.H. Heijnen, W. Grolstraat 126,
7826 EL Barger Oosterveld, telefoon (05910) 2 54 20.

District Overijssel: A.M. van Rijn, Pr. Margrietstraat 41,
7481 GG Haaksbergen, telefoon (05427) 1 30 06.

District Gelderland: P. Vierhuis, Veldkersmeen 22,
3844 RB Harderwijk, telefoon (03410) 1 60 68.

District Utrecht: C. van Lunteren, Vlasoord 13,
3991 XC Houten, telefoon (03403) 7 26 08.

District Noord-Holland: G.F. Huner,
Bickerstraat 60, 1701 EG Heerhugowaard,
telefoon (02207) 1 13 98.

District Zuid-Holland: G.C. Goedschalk,
Akeleistraat 148, 2565 PC Den Haag,
telefoon (070) 68 16 70.

District Zeeland: J. van der Walle, Churchillweg 4,
4561 WN Hulst, telefoon (01140) 1 38 16.

District West Noord-Brabant: J.C.W. Luijsterburg,
Nieuweweg 23, 4631 TC Hoogerheide,
telefoon (01646) 31 17.

District Oost Noord-Brabant: A.H. Meesterburrie,
Verdilaan 21, 5707 RG Helmond, telefoon (04920) 25609.

District Limburg: H.J. Nooijen, Reigerstraat 29,
5932 VX Tegelen, telefoon (077) 73 34 58.

SECRETARIATEN TECHNISCHE COMMISSIES

Kleur-, vorm- en postuurkanaries:

H.K. v.d. Wal, Mozartstraat 4, 8916 HC Leeuwarden,
telefoon (058) 13 46 55.

Tropen, parkieten etc.:

P.J.F. Klören, Meidoornweg 10, 3768 CN Soest,
telefoon (02155) 1 53 01.

Zangkanaries:

W.J. Vermeij, Leppa 36, 9204 JE Drachten,
telefoon (05120) 1 72 42.

ONZE

MAANDBLAD VAN DE NEDERLAND

LIDMAATSCHAP

Zij die in Nederland woonachtig zijn en lid wensen te worden van de NBvV, wende zich tot de secretaris van een in de plaats van inwoning gevestigde afdeling. Naam en adres worden gaarne door het bondsbureau verstrekt.

Zij die in het buitenland woonachtig zijn, kunnen verspreid lid worden door overmaking van het hieronder genoemde bedrag.

België: Bfr. 600,-, bij vooruitbetaling op onze postrekening nr. 000-0156074-01, bij het bestuur der postcheck te Brussel 1.

Overige landen: Hfl. 45,- bij vooruitbetaling per internationale postwissel aan het bondsbureau NBvV. Indien men het maandblad per luchtpost wil ontvangen wordt een extra tarief volgens PTT-kosten berekend. Alle tarieven gelden per kalenderjaar.

SPECIAALCLUBS

Het lidmaatschap van de speciaalclubs is voorbehouden aan hen die reeds lid van de NBvV zijn. Voor verdere inlichtingen c.q. opgave lidmaatschap, wend men zich uitsluitend tot onderstaande secretariaten.

Europese vogels en hun hybriden

L.J.E. Reintjens, Keulerstraat 5,
6372 KD Schaesberg, telefoon (045) 31 34 10.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Gras- en Grote parkieten

H.J. van Doorne, Beurtschipper 58,
3201 GA Spijkenisse, telefoon (01880) 2 24 76.
Entree f 5,-.

Insecten- en vruchtenetende vogels

H.W. Wareman, Kastanjeln 13,
4793 AW Fijnaart 01686-3314.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Japanse meeuwen

A.J. Boet, Cypergras 16,
3068 CA Rotterdam, telefoon (010) 20 21 36.
Contributie f 17,50 per jaar, entree f 5,-.

Vorm- en Postuurkanaries

G.J.S. Nijhuis, Wilderinkstr. 31,
7555 DS Hengelo, telefoon 074-91 17 03.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Zebravinken

D.J. Elzinga, Zuiderweg 93,
9744 AA Groningen, telefoon (050) 56 51 75.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

ABONNEMENTEN

Losse abonnementen op het maandblad f 33,50 per kalenderjaar. Overmaking bij vooruitbetaling op giro 1148324 t.n.v. NBvV en onder vermelding abonneren OV. Reeds verschenen nummers van een jaargang worden nagezonden en vervolgens elke maand tot en met december.

VOGELS

ISSN 0030-3224

TIJDSCHRIFT VAN VOGELLIEFHEBBERS (OPLAGE 50.000)

REDACTIE

C.E. van Berkel
Chr. Walraven

Redactieadres: Postbus 74, 4600 AB Bergen op Zoom

VERANTWOORDELIJKHEID

De uitgever van dit blad, de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, is niet verantwoordelijk voor de inhoud van hierin opgenomen advertenties en erkent geen enkele verplichting tot opnemen van aangeboden advertenties.

De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. Door publikatie neemt de uitgever geen enkele verantwoordelijkheid op zich. Het zonder schriftelijke toestemming overnemen van artikelen of gedeelten daarvan is verboden.

ADVERTENTIES

Voor advertenties – ook die van leden en abonnees – met een zakelijk karakter, zijn tarieven en verdere inlichtingen verkrijgbaar bij het Bondsbureau van de NBvV. Kleine annonces, voor afdelingen, leden en abonnees op 'Onze Vogels', van zuivere particuliere aard zie onder 'Vraag en Aanbod'.

VRAGEN OVER?

WATERSLAGERS aan: H. Warmerdam, V.d. Duijn van Maasdamlaan 46, 2181 XB Hillegom.

HARZERS aan: E. de Koning, Vrouwenweg 16, 2322 LK Leiden.

KLEURKANARIES aan: J.A. Barsch, Drapeniersdonk 144, 7326 AG Apeldoorn.

VORM- EN POSTUURKANARIES aan: H.K. v.d. Wal, Mozartstraat 4, 8916 HC Leeuwarden.

EUROPESE VOGELS (WILDZANG) EN HUN BASTAARDEN, GROTE PARKIETEN EN

AGAPORNIDEN aan: D.A. Duivis, St. Josephstraat 46, 4847 SG Teteringen.

ZEBRAVINKEN, JAPANSE MEEUWEN EN HUN BASTAARDEN aan: G. Horst, Goudvinkhaag 14, 3993 BC Houten.

TROPISCHE VOGELS EN HUN BASTAARDEN aan: M. Schuurhuis, Drecht 23, 8032 CH Zwolle.

VRUCHTEN- EN INSECTENETERS aan: E.M. Wessels, Ravenhorst 28a, 3085 ZV Rotterdam.

GRASPARKIETEN aan: S. Harkema, Prov.weg 29a, 9677 PA Heiligerlee.

Postzegels voor antwoord bijsluiten.

Geen retourporti, dan ook geen antwoord!

Deze regel geldt ook voor vragen aan auteurs etc.

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers is ingeschreven in het verenigingsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Breda, onder nummer V-280824.

Het volgende nummer wordt ter post bezorgd op 21 april 1986.

IN DIT NUMMER

	pag.
Een nieuwe mutatie	100
De Violet grasparkiet	101
Risico's beperken bij de kleurkanariekeek (slot)	102
Smaragdtkoekoek	104
Erfelijkheid en milieu in de waterslagerskweek	105
Papegaaien symposium	105
Bobbel 15	107
Het bepalen van voedselopname bij parkieten 2	108
Over geluk gesproken ...	111
Nectarvogels	113
De Paradijs parkiet	114
Purperreiger	117
Kweken in praktijk over eitjes en jongen	118
Zilver- en Loodbekjes	120
Japanse Meeuwen	122
Dolksteekduif	124
Withalsspreeuw	125
De onderlinge band bij de voortplanting en de ontbinding daarvan	126
De geslaagde kweek met de Sanblas blauwgaai	127
Sinker de gouwe	128
Jackson Wever	128
Volière van de maand	129
Kweken met de Sijs slot	130
Hoe staat 't met Vogelvangst in de Republiek Indonesia	133
Korte berichten	134
Boekennieuws	142
N.B.v.V.-Service, N.B.v.V. boeken-service	143

IN DIT NUMMER ADVERTEREN

	pag.
Fauna Metaalwaren b.v.	104
Wolro lichtreiniging, Creakkooien, Safaria, vogelhuis Kloeg	106
Langhout's Dier-Home	112
Nekton	122
Gehu, Blankenstijn's Pet Farm b.v.	134
Fauna metaalwaren b.v.	135
CéDé	137
K.B.O.F. De witte spreeuwen, 404	138
W. Rouppe van der Voort, Orni-Mondo	139
Holland diervoeders, van Keulen	140
Siem van 't Hart, Kemo-Alkmaar, F.Thijssen	142
Fauna Metaalwaren b.v., Animal	143
Witte molen	144

Foto voorplaat: Zebraavinken grijsagaat en grijze bleekrugagaat

Foto: Ton de Bruijn

Ontwerp en druk: Steens Schiedam b.v.

Postbus 59, 3100 AB Schiedam - Telefoon (010) 62 29 22.

Zebravinken in 50 kleurslagen

Tekst: Pieter van den Hooven.
Foto's: Ton de Bruijn.

Een nieuwe mutatie, de eenenvijftigste?

Het is al weer enkele jaren geleden dat ik in het bezit kwam van een kleurafwijkende zebravink.

In het ZEBRAPAD, het kontaktblad van de NZC is hierover al eens iets geschreven. Het wordt nu toch ook hoog tijd het één en ander te publiceren in "Onze Vogels".

In het voorjaar van 1980 werd de eerste kleurafwijkende man gekocht op de vogelmarkt in Meppel.

Het was duidelijk een vogel die thuis hoorde in de bruinserie, met de normale vorm van de tekening. De kleur was aanmerkelijk lichter en meer geelachtig bruin dan bij de normaal bruine. Oogstreep, borst- en staarttekening waren gereduceerd van kleur. De flank en wangvlek waren in tegenstelling hiermee met een normale kleurdiepte aanwezig. Verwarring met bestaande kleurslagen is eigenlijk niet mogelijk. Een te lichte normaal bruine is veel kouder en fletser van kleur en heeft de tekening donkerder.

Een bruine bleekrug is t.o.v. deze mutant grauwer van kleur, heeft een veel donkerder oogstreep, borst- en staarttekening, en heeft daarentegen een veel lichtere wang en flanktekening, en dan nog de spierwitte buik van de bleekrug, terwijl de mutant een creme buik heeft. Een wat donkere bruinpastel is grauwer en veel minder egaal, terwijl wang en flank altijd wat opgebleekt zullen zijn.

Een slechte isabel is ook grauwer en vlekkeriger en heeft niet de normale tekening van de mutant.

De mutant gepaard aan een normaal bruine pop gaf voor 100% normaal bruine jongen. Terug gepaard aan een dochter gaf deze man een aantal jongen

welke dezelfde kleurafwijking vertoonden, zowel mannen als poppen. Hieruit kon ik concluderen dat ik inderdaad met een erfelijke afwijking te maken had welke recessief en autosomaal vererft.

Gezien de uiterlijke verschijningsvorm denk ik dat deze mutant al het eumelanine (zwarte en grijze veervelden) in de bevedering gedeeltelijk wordt gereduceerd, dus zowel van de lichaamskleur als van de tekeningsonderdelen. Het phaeo-melanine (wang, flank en de creme kleur in de lichaamsbevedering) wordt niet aangetast. Een soortgelijke reductie treffen wij aan bij de isabelmutatie, alleen is hier de reductie bijna 100%.

De voor de hand liggende proefpating aan een isabele was dan ook zeer snel

een feit. Paring mutant x isabel geeft 100% normaal bruine jongen, waaruit blijkt dat beide mutaties niets met elkaar te maken hebben. Uit nakweek van deze jongen is tevens gebleken dat beide factoren ook nog afhankelijk van elkaar vererven.

Nieuwsgierig als ik was hoe deze mutant er in de grijsserie uit zou zien werd hiertoe ook al snel een paring opgezet. In 1983 is de eerste grijze mutant geboren. In het nest viel deze vogel erg op door z'n helder grijze kopkleur, welke sterk contrasteerde met het cremekleurige rugdek. Toen deze vogel op kleur was, het was trouwens een man, was dit contrast weliswaar aanmerkelijk verminderd, doch nog zeer duidelijk aanwezig.

Intussen zijn er ook enkele mutanten in de grijze-bleekrug-serie geboren.

Hoewel ik veronderstel dat de mutant het phaeomelanine niet aantast, ontstond er bij de combinatie met de grijze bleekrug vogels welke totaal geen creme meer in het dek bezitten. Dus zeer helder zilvergrijze vogels met een iets donkerder heldergrijze kopkleur.

De kop-nek scheiding is hier dan ook niet zo sprekend.

Oogstreep, borst- en staarttekening zijn als bij de normaal grijze mutant, wang en flank en de buikkleur als bij de grijze bleekrug.

Ook poppen hebben een parelgrijze kop en een wat lichter grijs dek, met een zeer donker grijze tekening. Hiermee kan verwarring optreden met de grijze bleekrug pastel pop, hoewel deze altijd wat bruinig in het dek is en vrijwel nooit egaal van kleur.

Een echt bevreemdende naam heb ik voor deze mutatie eigenlijk nog niet gevonden.

Na eerst de benaming lichtbruin en recessief pastel te hebben gebruikt stelde iemand voor hiervoor de benaming agaath te gebruiken. Bij de agaath kanarie vindt immers ook een kwalitatieve reductie plaats van het eumelanine. Deze benaming begint zo langzamerhand wat ingeburgerd te raken. In dit artikel heb ik deze naam bewust nog niet gebruikt, omdat ik er toch nog niet zo heel gelukkig mee ben; wie bedenkt er echter een betere?

Ik denk dat deze mutant in de toekomst wel als zelfstandige kleurslag erkend zal gaan worden. De kleur en de tekening zijn in deze combinatie met elkaar duidelijk afwijkend van iedere bestaande kleurslag.

De Violet grasparkiet

De violet is één van de allermooiste kleurslagen die we bij de grasparkiet kennen. Toch valt deze kleurslag bij de Parkieten Speciaal Club onder de M.V.K. (minder voorkomende kleurslagen).

Dit is niet te wijten aan de geringe belangstelling voor deze kleurslag, maar aan het feit dat het vrij moeilijk is om een goede violet grasparkiet te kweken. Alleen doorzetters bereiken uiteindelijk goede T.T. resultaten met deze kleurslag. Wie met deze kleurslag wil beginnen doet er verstandig aan om eerst enkele jaren met een éénvoudiger kleurslag te gaan kweken b.v. grijsgroen. Zodra men het kweken van grasparkieten onder de knie heeft dan pas is het tijd om over te gaan op de violet. Men merkt dan meteen hoe moeilijk het is om in deze kleurslag aan goed kweekmateriaal te komen. Om binnen een paar jaar een goed resultaat te verkrijgen moet men gericht te werk gaan. Violet met een goed formaat en type zijn praktisch niet te koop, dit geldt ook voor de kleurslag mauve. Het beste is dan ook om deze kleurslagen zelf te kweken.

De kleurslag mauve hebben we nodig voor de donkerfactor. Door twee kobalts van een goed formaat en type aan elkaar te paren kunnen we 25% hemelsblauw, 50% kobalt en 25% mauve verwachten.

Als u éénmaal een mauve van een redelijk formaat en type heeft gekweekt, dan pas wordt de violetfactor er in gebracht. Hiervoor kunnen we het beste violetfactorige hemelsblauwe grasparkieten aanschaffen (we gaan er hierbij van uit dat dit 1 factorigviolet is). Deze kleurslag is n.l. wel te koop met een goed formaat en type, dit is geen gevraagde kleurslag voor de tentoonstelling, maar wel erg geschikt om violetgrasparkieten te kweken die aan de standaard eisen voldoen. Dus paren we nu mauve x 1 factorigviolet hemelsblauw of 1 factorigviolet hemelsblauw x mauve, uit deze

paring kunnen we 50% kobalt en 50% 1 factorigviolet jongen verwachten.

Bij het kweken van violetten krijgen we veel jongen die niet voldoen om er mee verder te kweken, of om er mee naar de T.T. te gaan. Dit komt vooral door de donkerfactor, deze kan per veerveld verschillend zijn wat de kleurregulariteit niet bevordert. Ook het formaat en type van veel violetten, kobalts en mauves laat vaak te wensen over, een strenge selectie is dan ook gewenst. Deze hoge uitval is er de oorzaak van dat we zo weinig violet grasparkieten op de T.T. tegen komen en de reden dat de grasparkietenkwekers het binnen een paar jaar opgeven met deze kleurslag.

Zelf ga ik al jarenlang om met de bekende violetkweker dhr. P.J. Hekman en volg met bewondering zijn verrichtingen met deze kleurslag. Waar een ander het allang had opgegeven is hij doorgegaan. Het resultaat is er dan ook naar, de laatste jaren kweekt hij kobalts, violetten en mauves die goed van type, formaat en kleur zijn.

Ik wil een beginnend violetkweker dan ook aanraden, steek éérs je licht op bij een ervaren violetkweker en vraag of hij je op weg wil helpen. De P.S.C. heeft een lijst samengesteld van kleurslagen die minder voorkomen op de T.T., de violet valt hier ook onder. Voor deze M.V.K. worden op de tentoonstellingen die georganiseerd worden door de P.S.C. extra prijzen beschikbaar gesteld. Dit om het kweken en tentoonstellen van deze kleurslagen aan te moedigen. Voor meer informatie, H.J. v. Doorne, secr. P.S.C.

Tel.: 01880-22476.

Risico's beperken bij de kleurkanarie

In het voorgaande deel hebben we o.a. kunnen lezen, hoe we vrijwel zonder risico's, eitjes van kanaries kunnen schouwen, hoe we gevaren kunnen beperken tijdens de eerste levensdagen van de jonge kanaries en wat we in acht dienen te nemen als we zo weinig mogelijk risico's willen lopen bij het ringen.

We bekijken wat ons te doen staat bij het nieuwe legsel en bij het zelfstandig worden van de jonge vogels.

Zijn de jonge kanaries zo'n 18 à 20 dagen oud, dan wil de pop al weer aan een nieuw legsel beginnen. Er dient een nieuw nest gemaakt te worden en daar is een nieuw, rein nestbakje voor nodig. Als we dat nest op dezelfde plaats willen hebben, dan kunnen we m.b.t. de eerste ronde, zo omstreeks de 13e levensdag het 1e nest met jonge vogels op de bodem van de broedkooi zetten en het nieuwe bakje ophangen.

Zorgen we vooral voor voldoende en liefst aantrekkelijk nestmateriaal, materiaal waarmee de pop graag wil bouwen. Doen we dat niet, dan lopen de pluimen van de jonge vogels de kans als nestmateriaal te gaan dienen en dat is een slechte aan gelegenheid. Gedeeltelijk kaal geplukte jonge kanaries kunnen snel kou vatten en dit kan erg nadelige gevolgen hebben, in het ergste geval kan dit zelfs de dood betekenen. Heeft de kanarieman gedurende de opgroeiperiode al zo'n 17 tot 20 dagen hulp geboden bij het voeren van de jongen, dan kunnen we deze vader met de jongen, zodra die het nest verlaten hebben, samen in een afzonderlijke kooi plaatsen. Van tijd tot tijd de man even bij de pop terug zetten om het risico van onbevruucht betreffende het volgende legsel te beperken.

Dit bij de pop plaatsen bij voorkeur dagelijks even tegen de avond en dan weer terug naar de jongen.

Doen we dit alles op het juiste moment, dan is het risico van verenplukken met als doel er een nieuw nest van te maken, niet groot. Maken we gebruik van een babykooi, een voorzet- of voorhangkooitje, dan kan uiteraard de man bij de pop blijven en er zal tussen de tralies door gevoerd worden door beide ouders. Intussen zal de pop het volgende nest voltooien en een nieuw legsel produceren.

Of we nu voor de babykooi of voor een andere manier kiezen, in elk geval met-

een wat zaad alsmede een weinig zachtvoer bij de jongen plaatsen, ook al zien we ze daarvan de eerste dagen nog niets gebruiken. Tevens steeds vers en zuiver drinkwater geven, hetgeen de vogel makkelijk moet kunnen vinden. Verder dient voldaan te worden aan de eerder omschreven eisen m.b.t. een droge en zuivere bodembedekking, grit, kiezel enz.

Plaats voor de jongen een zitstok op normale hoogte en daarnaast eentje op geringe hoogte, op deze manier zal de jonge vogel niet op de kooibodem blijven zitten. Jonge vogels 's nachts op de kooibodem kun je maar beter voorkomen.

Het nieuwe nest voor de volgende broedronde is inmiddels gereed, zodra u het eerste eitje hieruit naar de vergaarbak overbrengt, mag u de man voorlopig constant bij de jongen laten, bij de pop is deze de eerstvolgende paar weken niet meer nodig.

Plaatsen we de man terug bij de pop op het moment, dat de jongen van de 2e ronde tevoorschijn komen, dan zal deze ook daar weer mee voeren. De jongen van de eerste ronde zijn intussen meer dan een maand oud en dus ruimschoots zelfstandig. Toch is het nu opletten.

Plaats jonge vogels 's morgens in de nieuwe, grotere ruimte, plaats ook hier weer ruim voldoende en makkelijk bereikbare zitstokken, makkelijk vindbare eet- en drinkgelegenheden.

's Morgens in de nieuwe ruimte geplaatst wil zeggen, dat de nieuwkomers de gehele dag de tijd hebben aan plaats en medebewoners te wennen en dat is beslist nodig.

Voorkom overbevolking, kleine aantallen jonge vogels in een redelijk grote ruimte verloopt vaak probleemloos, het omgekeerde geeft alleen maar problemen.

Vooraf zorgen, dat zich in de nieuwe ruimte geen vogelsoorten bevinden, die zich t.o.v. de jonge kanaries onverdraagzaam opstellen.

Ook dient de verstrekking van groenvoer en fruit nu voorlopig echt minimaal te zijn, zo niet, dan is het risico aanwezig dat de jonge vogels uitsluitend het makkelijk te vinden en teveel vocht bevatende groenvoer gebruiken met als gevolg, darmstoring, diarree, bol zitten, mager worden en tenslotte heb je de vogel voor het oprapen. Dat is niet de bedoeling, als we hetgeen we doen echt goed proberen te doen dan zijn al die gevaren aanzienlijk minder groot.

De conclusie dient te zijn, dat elke overplaatsing min of meer gevaar met zich mee brengt, dat je bij overplaatsing er goed aan doet de vogels indien mogelijk gedurende langere tijd te observeren en niet tevreden mag zijn alvorens men er zeker van is dat het allemaal naar wens gaat.

Om uw jonge vogels bezig te houden, is het goed een bosje met onkruidzaden op te hangen of een stuk graszode op de kooibodem te plaatsen. De verveling neemt af, ze zijn er lange tijd mee bezig. Verveling moet men niet onderschatten, b.v. verenplukken zal minder voorkomen in de ruimte waar uw vogels constant bezig zijn dan in een kooi waar men nergens mee bezig kan zijn dan met elkaar, zorg in dit verband ook dat geen overbevolking optreedt.

Vergeet ook het badwater niet, verstrek dat niet tegen de avond en voorkom, dat badwater later als drinkwater gebruikt kan worden.

Over zachtvoerverstrekking hebben we al eerder gesproken, toch ook hier nogmaals een waarschuwing.

Persoonlijk meen ik, dat veel liefhebbers darmstoringen e.d. bij hun vogels voor het merendeel kunnen voorkomen, door **kleinere hoeveelheden** groen en zachtvoer **ineens** te verstrekken. Teveel, dan wordt niet alles snel opgegeten met als gevolg, dat groenvoer gaat rotten waarna er nog van gegeten kan worden maar ook, dat er met zachtvoer gemorst wordt hetgeen dan op de kooibodem terecht komt waar het mogelijk na vervuiling en bederf, weer door de vogels kan worden opgenomen.

Natuurlijk is dit niet zonder gevaar, ziekten zijn het gevolg en als de zieke vogels er eenmaal zijn dan hebben we in de meeste gevallen fikse verliezen en veel moeite om alles weer in goede gezondheid te krijgen.

Om te voorkomen, dat gemorst en op de

iekweek (slot)

kooibodem terecht gekomen zachtvoer, later in bedorven staat door de vogels wordt opgenomen, kun je matige hoeveelheden verstreken in een schaaltje, gepiaast op een stukje geplastificeerd vogelgaas dat gespannen is over een bakje van b.v. 5 cm hoogte. Als je de bodem van zo'n bakje uitneembaar maakt, of zorgt er op een andere manier makkelijk bij te kunnen om te reinigen, dan is er beslist een aanzienlijk risico minder voor uw vogels. De gemorste hoeveelheid is op die manier onbereikbaar voor uw vogels. De probleemloosheid, die je daarmee kunt bereiken, zal u het verloren gaan van een kleine hoeveelheid zachtvoer, snel doen vergeten.

Als de jonge vogels van de eerste ronde in de grote vlucht voorspoedig opgroeien en op het punt staan dat de rui spoedig zijn intrede doet, dan zijn de jongen van de 2e ronde al weer op het punt van zelfstandigheid aangekomen. Maak niet de fout, de oudervogels, die men niet meer aan het volgende legsel wil laten beginnen, nu al samen met jongen van de 1e of 2e ronde in één vlucht te plaatsen. Deze oude vogels hebben nog paar- en broedneigingen en het verpakket van de medebewoners loopt groot risico geplukt te worden.

Voorkom het probleem van verenplukken door scheiding toe te passen tussen jong en oud, tot op het moment dat ook bij de oude vogels de rui is ingetreden. Een grote ruimte, niet te druk bevolkt, veel badwater en een grote variatie aan gras- en onkruidzaden en uiteraard een goed zaadmenu, bevordert een probleemloze rui periode.

We hebben gezien, dat een goede verzorging gedurende het gehele jaar door, een optimale conditie geeft aan uw vogels, die optimale conditie vormt mede de basis voor goede kweekresultaten.

Toch kan er wel eens iets mis gaan en dikwijls horen we, dat er in de zomermaanden sterfte optreedt onder vooral jonge vogels.

We hebben al gezien, dat de ruiperiode eisen stelt aan de vogels.

Voor de vitale vogels is de rui, met een goede huisvesting, geen probleem, tocht of een te vochtige ruimte geeft vooral in deze periode onregelmatigheden die ernstige gevolgen kunnen hebben.

De zwakke vogel valt af, daar moeten we geen probleem van maken.

Om niet meer mis te laten gaan dan hetgeen onder de uitzonderingen gerekend mag worden, nemen we natuurlijk ook maatregelen tegen de nog steeds gevreesde hapziekte. Indien mogelijk muggen e.d. uit uw vogelverblijven weren en vast en zeker **tijdig enten**. Schrik niet terug om de enting zelf uit te voeren, het is zeer eenvoudig en met hulp van één persoon kun je op één dag meer vogels prikken dan je er in een heel jaar kunt kweken.

Bij herhaling werd mij gevraagd, om later in het seizoen even te helpen, een noodenting uit te voeren. Natuurlijk, als men denkt met de hapziekte te maken te hebben en er is nog niet geënt, dan mag je geen uur verliezen.

Slechts éénmaal heb ik mee gemaakt, dat die noodenting zeker nodig was, in alle duidelijkheid heerste daar hapziekte maar natuurlijk ben je op dat moment erg laat, zo niet te laat met je maatregelen.

In verreweg de meeste gevallen bleek de daar heersende ziekte, (gelukkig) niet de hapziekte. Soms denkt men aan hapziekte omdat er een paar moeilijk ademhalende vogels naar lucht zitten te happen, maar dat heeft meestal een andere oorzaak.

Los van die ademhalingsstoringen moeten we dan eens proberen vast te stellen, wat daar wel voor een ziekte heerst en dat is erg moeilijk, het wordt nog moeilijker als men de oorzaak van de onregelmatigheden wil weten. Dikzittende vogels, mager en niet de gezonde huidskleur, soms de darmen als zwarte strepen op de buik en duidelijk sporen van diarree en soms een grote, blauwe leverschijf. Dan komt de vraag: "wat doen we daartegen?"

Allereerst moeten we dan terug en een antwoord zien te krijgen op de vraag, welke ziekte er wel heerst. Het juiste antwoord is vaak erg moeilijk te geven. Op goed geluk anti-biotica toedienen is niet aan te bevelen.

Als veel van de aanwezige vogels dezelfde ziekte verschijnselen hebben kun je meestal wel gericht iets doen, eventueel in overleg met een dierenarts die dan wel tot in details van u moet vernemen onder welke omstandigheden zich dit alles voordoet en uiteraard wat de symptomen zijn. Verwacht ook dan nog geen wonderen op korte termijn, de juiste diagnose stellen is dikwijls heel

erg moeilijk en soms zelfs onmogelijk. Natuurlijk kunnen we soms door behandeling of verstreking van een of ander middel tot positief resultaat komen. Mooi is het, als we kunnen zeggen, de ziekte met succes bestreden te hebben. Natuurlijk is het mooi, als we de oorspronkelijk gezonde vogels, die om welke redenen dan ook ziek geworden zijn, die gezondheid weer terug kunnen geven. Maar we moeten wel de oorzaak opsporen, die oorzaak moet worden weggenomen. Prachtig is het immers, als we in staat zijn, ziekten te voorkomen.

Graag geef ik toe, dat dit helaas niet altijd lukt, maar we mogen geen vrede hebben met de gedachten, dat we er weinig of niets aan kunnen doen. Neem zoveel mogelijk voorzorgsmaatregelen en grijp niet naar een of ander middel dat je zomaar het gehele jaar door via drinkwater of op een andere manier dient te verstrekken.

Preventief ziekten bestrijden kan uitkomst bieden en mogelijk, dat hoop ik tenminste, kan door het in praktijk brengen van hetgeen in deze serie omschreven is, menige liefhebber meer succesvol zijn in de kanariekeek.

In het eerste deel hebben we gesteld, dat het geen kleine lijst zou zijn als we alles, wat er in de kanariekeek zoal mis kan gaan, op een rij zouden zetten. Dat mag u nu zelf doen, lees alle delen van dit artikel nog eens na en maak van alle voor u van belang zijnde punten een aantekening. Stel die met b.v. een paar trefwoorden en wel per periode afzonderlijk op, u hebt dan per seizoen of periode een niet te lang en praktisch rijtje. Na verloop van tijd zullen uw aantekeningen overbodig zijn geworden, men voelt dan als het ware aan waarop gelet moet worden en op welk moment er maatregelen genomen moeten worden om onze doelstelling, probleemloos een redelijk aantal jonge vogels te kweken waaraan we wat plezier kunnen beleven, te verwezenlijken.

De kanariekeeker zal, indien hij succesvol is, samen met huisgenoten, vrienden en medeleden, intens genieten van een prachtige hobby.

Sukses en voldoening is haalbaar, voorwaarde is echter, zoveel mogelijk **RISICO'S BEPERKEN**.

A. v. Eck.

Smaragdkoekoek

Prof. dr. A. Stolk

De zuidafrikaanse smaragdkoekoek *Chrysococcyx cupreus* is echt niet voor een kleintje vervaard. Er is moed voor nodig om een ei in een vreemd nest te leggen, want de gastheer is waakzaam en kan bij ontdekking van het 'vergrijp' de indringer met snavelpikken verjagen. Als gastheren moeten vooral de poederdonsklauwieren *Dryoscopus cubla* worden genoemd (zo geheten naar een opzetbare verenpartij aan de stuit), alsmede de vliegenvangers *Muscicapidae*, de buulbuuls *Pycnonotidae* en de honingzuigers *Nectariniidae*.

Als insekteneter is deze fraaie vogel, die als één van de mooiste soorten van Zuid-Afrika met zijn goudglanzend smaragdgroen verenkleed plaatselijk als de **mooimeisiekoekoek** bekend is, ook in bidsprinkhanen geïnteresseerd. Zo krijgt hij van tijd tot tijd wel met de spiraal oogbidsprinkhaan te doen. Deze heeft om zijn vijanden af te schrikken in de loop der tijden een prachtige verdedigingsmethode ontwikkeld in de vorm van twee oogvlekken, waarvan zich op elke voorvleugel één bevindt. Die oogvlekken zijn als een spiraal gevormd; vandaar de naam van dit interessante insect. Neemt hij bij bedreiging de afschrikhouding aan, dan doet hij zich als

een vreemd gevaarlijk monster voor, dat men beter maar uit de weg kan gaan. Naar onze persoonlijke ervaring wordt dit door de smaragdkoekoek dan ook gedaan.

Opmerkelijk is ook de roep van de smaragdkoekoek, die als contactroep wordt gebruikt en in de broedtijd bij de paarvorming een rol speelt. Kan omschreven worden als **pieer...koek hier** en onderscheidt zich sterk van de roep van de nauwverwante goudkoekoek *Chrysococcyx caprius* die **diedrik, diediederik** of **diederikje** roept en de klaaskoekoek *Chrysococcyx klaas* met zijn **hoeitti**.

De smaragdkoekoek wordt meer ge-

hoord dan gezien. Zijn krachtige roep draagt ver en wordt gewoonlijk vanuit een speciale boom geproduceerd. Voorzichtig als hij is, verbergt hij zich bij het minste gevaar in het dichte bladerdak van hoge bomen. De snelle vlucht van deze 20 tot 23 centimeter lange vogels is golvend. In de winter laat hij weinig van zich horen. Hij kan dan naar gunstiger plaatsen trekken. Komt in bosrijke streken met hoge bomen voor. Het verspreidingsgebied omvat de oostelijke en zuidoostelijke delen van Zuid-Afrika.

Illustratie

Met zijn spiraalvormige oogvlekken op de voorvleugels kan deze bidsprinkhaan de smaragdkoekoek afschrikken.

Fauna

**Fauna
Metaalwaren b.v.**

Hoofdstraat 138a, Tel. 04167-74114
Postbus 146 - 5170 AC Kaatsheuvel

- kunststof bouwpakket, geschikt voor broedkooi
- 100 verschillende voorfronten o.a. tentoonstellingsfronten
- voeder- en drinkautomaten en alle verdere benodigdheden

vanaf 27 sept. tot en met 17 maart 1986
zaterdag open van 08.00 - 12.00 uur

Erfelijkheid en milieu in de waterslagerkweek

een dupliek

Discussie

In het artikel 'Jammer dat zangtoeren niet gekleurd zijn' (OV, nr. 11, 1988, p. 487) reageert de heer H. Warmerdam op hetgeen door mij in het meinummer van het bondsorgaan is geschreven (p. 199).

Dat de heer Warmerdam de handschoen heeft opgenomen verheugt me, omdat het onderwerp handelt over elementaire zaken in de zangkanarie-kweek, waarover bovendien ook nog heel uiteenlopend wordt gedacht. Een constructieve discussie kan een middel zijn tot meer inzicht in deze o zo ingewikkelde materie. Ik wil daarom de heer Warmerdams repliek niet onbeantwoord laten, maar daarnaast ook anderen aansporen met praktijkervaringen zich in de discussie te mengen.

De 'klassieke' theorie

De conclusies van de heer Warmerdam zijn, na een niet altijd even duidelijk betoog, zo helder als glas: 'Erfelijkheid is de basis voor verbetering van zowel zang- als kleurkanaries'. Daarnaast wordt gesteld dat de erfelijkheidstheorie uit de kleurkanarie-kweek volledig van toepassing is op de kweek met zangkanaries: theoretisch is er geen wezenlijk verschil tussen een kleurslag en een zangtoer.

In kort bestek hebben we hier het 'klassieke' standpunt dat zo vast stond als een huis. Echter de laatste tijd wordt in toenemende mate aan de fundamenteen geknaagd. Wat vanuit het verleden een axioma leek is voor sommigen niet meer

dan een veronderstelling op grond waarvan een theorie is opgesteld. Een hypothese die best wel aannemelijk klinkt, maar eerst vanuit de praktijk moet worden bewezen om argwanend geworden kwekers te kunnen overtuigen.

Cirkelredenering

Aan de door mij geboden gelegenheid, om kritiek op de klassieke opvatting met praktische voorbeelden naar het rijk der fabelen te verwijzen, is de heer Warmerdam, jammer genoeg, volledig voorbijgegaan.

Jaap Plokker

Z'n artikel is niet meer dan een zoveelste poging om met behulp van een op grond van een veronderstelling opgestelde theorie te bewijzen dat de veronderstelling juist en dus ook de theorie correct is. Zo theoretiseert o.m. de heer Warmerdam maar steeds in het zelfde kringetje rond.

Er is slechts één mogelijkheid om deze cirkelredenering te doorbreken: het gelijk van de theorie niet meer bewijzen met de theorie maar met praktijkervaringen. Als de heer Warmerdam stelt dat het brengen van fluitenrol louter erfelijk bepaald wordt. Waarom bewijst hij z'n gelijk dan niet met een kweker-variant waar alleen met poppen de fluitenrol in een stam werd geïntroduceerd? Waar bleef het verhaal van de kweker die door consequente lijnen-

teelt met aangekochte poppen bepaalde toeren heeft verbeterd? Volgens de klassieke theorie zouden dergelijke ervaringen eerder regel dan uitzondering moeten zijn.

De fervente aanhangers zullen toch wel minstens de praktijkvoorbeelden voor het opecheppen hebben waaruit onomstotelijk blijkt dat louter erfelijke factoren en niet het zangmilieu het lied van een waterslager heeft bepaald? Of zijn ze ook voor de deskundigen die Nederland doorkruisen een zeldzaamheid? Ik ben ze in ieder geval nog nooit tegengekomen. Maar ja, 'Katwijk' heeft een beperkt aantal waterslagerkwekers en op tentoonstellingen buiten m'n woonplaats kom ik niet of nauwelijks. Daar zal het wel aan liggen.

Praktijkervaringen gevraagd

Waterslagerkwekers vertrouw uw ervaringen toe aan het bondsorgaan.

Niet om de zoveelste deelnemer te zijn in een mogelijke welles-nietes discussie, maar om met elkaar te komen tot meer inzicht in de vraag in hoeverre erfelijkheid en milieu de zang van de waterslager bepalen.

Het is de moeite meer dan waard. Want je moet er toch niet aan denken een kweker te zijn, die na jaren consequente lijnenteelt tot de ontdekking komt dat een collega met een naar verhouding simpele aankoop en rigoreuze selectie in het zangmilieu in één jaar meer heeft bereikt dan jij met al je jaren rekenen en ploeteren. Laten we elkaar dergelijke teleurstellingen toch besparen.

Papegaaien symposium

Op dit moment worden er in Nederland al diverse ara's, papegaaien en kaketoes gekweekt. Sommige van deze kwekers zijn zeer gericht bezig, het is echter maar een kleine groep.

De meeste kwekers zijn niet duidelijk gericht bezig en komen soms voor de grootste moeilijkheden te staan. Zij moeten voortdurend een gevecht leveren tegen allerlei problemen en ziektes. Ze willen zo graag steeds betere kweekresultaten behalen en daarom dienen zij hun kennis over deze grote kromsnavels voortdurend uit te breiden om de betreffende vogels en optimale verzorging te kunnen geven. Om deze kennis te vergaren is ieder contact met deskundigen onontbeerlijk. Vandaar dat de Speciaalclub Parkieten in samenwerking met de NBvV, op 26 april

a.s. in Diergaarde Blijdorp in Rotterdam, start met een symposium. Het is de afgelopen maanden duidelijk geworden dat hiervoor zeer grote belangstelling bestaat. De behoefte aan een symposium van een dergelijk niveau is groot, zowel uit binnen- als buitenland zijn veel positieve reacties ontvangen. Een papegaaienliefhebber uit Dordrecht merkte op dat de klok op vijf voor twaalf staat en gezien de ontwikkelingen in deze tak van de vogelsport heeft hij gelijk. De vogels die wij nu kweken zijn de kweekvogels voor de toekomst. Om dat allemaal in goede banen te leiden komt er veel kijken. Vandaar dat dit symposium voor erg veel liefhebbers belangrijk is. Voor meer inlichtingen: H.J. van Doorne, secretaris PSC, telefoon 01880 - 22476.

Bobbel 15

Het ontstaan van pigment in een vogel berust op een genetisch erfgoed, in feite is pigmentvorming daarvan afhankelijk; juist daarom én daardoor ontstaan verschillen tussen vogels. In grote lijnen zijn mussen-kanaries-zebravinken e.d. te onderscheiden van elkaar, de mustekening komt bij kanaries niet voor, de kanarietekening komt bij zebravinken niet voor, grasparkieten met een zebravinkuitmonstering bestaan niet. Zelfs bij vogels die een ongeveer gelijke lichaamsbouw bezitten kan aan de hand van pigmentatie en van kleurontwikkeling vastgesteld worden hoe de vogel heet. Neem nu de mees, iedere nederlander kent dat kwieke vogeltje. En toch, hoeveel nederlanders kunnen zonder hikkelen exact vaststellen wat voor mees op de voertafel zit?

Aleen het verschil in pigment en kleurvorming onderscheidt de mezen onderling, overduidelijk. Dat is niet exceptioneel, gelijksortige onderscheiden treden ook op bij de in nederland voorkomende vinkensoorten, bij de lijsterachtigen en bij de meeuwensoorten. Wanneer een troepje pimpelmezen op de voertafel valt en daartussen bevindt zich een matkopmees dan zie je die ene "afwijkende" vogel meteen; op de vuilnisbelt fourageert een zwerm zilvermeeuwen, juist die ene mantelmeeuw die er tussen zit valt op, valt zelfs de niet ingewoerde waarnemer op. Waarom valt dat onmiddellijk op? Omdat zo'n vogel afsteekt bij de anderen, dáárom.

Zoals eerder vermeld, pigment is een

genetisch erfgoed, iedere afwijking in dat genetische erfgoed wordt gesignaleerd. Op dat gegeven berust onze hobby, met hartstocht wordt geknokt voor een afwijkende vogel, zo'n vogel is immers uitzonderlijk. De eerste violette grasparkiet was een sensatie, de eerste gloster was een sensatie, de eerste witborstgould was een sensatie, de eerste blauwe halsbandparkiet was een sensatie, de eerste rode kanarie was een sensatie, dat geldt ook voor de eerste witte, de eerste lutinogroening, de eerste zwartborstzebravink, de eerste opaal enz. enz.

DAN, EN NIET EERDER, wil "men" ineens weten hoe het normale erfgoed in elkaar zit, hoe dat in factoren ondergebracht kan worden. Dat is niet eens pure interesse, als namelijk de opgetreden afwijking gerubriceerd kan worden is de mutantvorm in tweeërlei opzicht overdraagbaar geworden. Overdraagbaar in de zin van weten wat precies is gemuteerd en overdraagbaar in de zin van het wekken van interesse bij de voorlopig niet aflatende ook-willen-hebbers. Kortom, zonder afwijkingen zouden schrijvers als Veeckamp-Beckmann-v.d. Linden-Kuiper-Klören c.s. geen aanleiding hebben gevonden om het factorenbezit van door het behandelde vogels uit te splitsen in factoren, om daarvoor een nomenclatuur te ontwikkelen.

Wetend dat niets zo'n vluchtig leven beschoren is dan juist een nieuwe mutatie is gelukkig het neveneffect veel minder

vluchtig, de mutatie dwingt de genetisch geïnteresseerden om voor het nieuwe een zo juist mogelijke inschaling op te zetten. En al gaat dan de interesse in het nieuwe vrij snel tanen, dan nog ligt dat vast in de nomenclatuur en kan altijd weer gebruikt worden.

Sensaties ebben weg tot nauwelijks meetbare interesses, middels de genetische verantwoording kan het nieuwe omgebogen worden tot een gebruiksvoorwerp.

Eerder in deze bobbels is aan de orde gebracht dat de oorspronkelijke verschijningsvorm van wat voor vogel dan ook beschouwd moet worden als referentiekader, aan de hand van het oorspronkelijke kan afgeleid worden wat er nu precies veranderde en hoe dat tot stand kwam. Opzettelijk is gekozen voor de term 'tot stand kwam' genetische vertaling van opgetreden afwijkingen komt altijd na de maaltijd. Inzicht in erfelijke eigenschappen maakt het mogelijk om mutaties te voorspellen, herinnert u zich nog wat geschreven werd over het optreden van blauwe brilvogels en van witbandvinken? Of de voorspellingen uit zullen komen moet gewoon afgewacht worden en niet meer dan dat.

Op het gevaar af dat u de volgende bobbel als te moeilijk zult ervaren zal in die aflevering toch aan de orde gebracht worden de celdifferentiatie, de gevolgen daarvan en de consequenties van het geheel op de pigmentvorming en op de procesbegeleiding van het pigment.

... Ik ben deze maand lid geworden van uw bond. Ze lieten mij 'Onze Vogels' zien en ik was gelijk verkocht. Niet dat ik daar spijt van heb hoor, verre van dat ... Met nog zo'n 46.000 afdelingsleden sta ik in elk geval niet alleen ...

Het bepalen van voedselopname

Energiewaarde van het voedsel

Om de opneembare energiewaarde van het voedsel, aangeduidt met OE waarde, te kunnen bepalen, dient de samenstelling van het zaadmengsel bekend te zijn. Als voorbeeld nemen wij het zaadmengsel, zoals door de auteur wordt gebruikt.

soortzaad	RE	RV	RC	KH	as	V	kJ/gram
witzaad	15,1	6,1	5,3	56,0	4,7	12,8	13,903
millet	11,1	3,7	8,9	59,8	3,8	12,7	12,878
saffloerzaad	14,3	27,8	31,2	16,5	3,0	7,2	15,899
gepelde haver	10,4	4,9	10,4	59,7	3,2	11,4	13,247
lijnzaad	31,5	34,2	7,3	22,3	5,3	9,4	20,560
paddy	7,1	2,1	10,0	64,1	5,1	11,6	12,242
hennep	13,5	32,1	18,9	18,0	4,8	8,7	18,711
boekwijt (import)	11,5	2,4	10,8	57,8	2,4	15,1	12,125
gerst	10,9	2,0	5,1	66,5	2,8	12,7	13,247
sorghem (dan)	10,2	3,2	2,0	69,6	1,9	13,1	14,083
negerzaad	20,7	42,2	13,5	13,1	3,9	8,6	22,062

soortzaad	RE	RV	RC	KH	as	V	kJ/gram
witzaad	30,2	12,2	10,6	112,0	9,4	25,6	2,784
millet	33,9	11,3	27,1	182,4	11,6	38,7	3,930
saffloerzaad	14,3	27,8	31,2	16,5	3,0	7,2	1,592
gepelde haver	9,5	4,5	9,5	53,8	2,99	10,4	1,193
lijnzaad	16,3	25,8	5,5	16,8	4,0	7,0	1,546
paddy	3,6	1,1	5,0	32,1	2,6	5,8	0,613
hennep	9,8	16,1	8,5	9,0	2,4	4,4	0,938
boekwijt (import)	5,8	1,2	5,3	28,8	1,2	7,5	0,608
gerst	3,8	0,7	1,8	23,3	1,0	4,4	0,466
sorghem (dan)	2,6	0,8	0,5	17,4	0,5	3,3	0,357
negerzaad	4,1	8,5	2,7	2,6	0,8	1,3	0,441
totaal	133,9	110	107,7	494,7	39,4	115,6	14,468

Tabel 3. Samenstelling van het zaadmengsel, zoals in de voorbeelden gebruikt, met bijbehorende bestanddelen en energiewaarde (OE waarde).

Dit is samengesteld uit de soorten, vermeld in tabel 3a. Achter iedere zaadsoort staan de bestanddelen (in gewichtsprocenten) die in iedere soort van goede kwaliteit gemiddeld aanwezig zijn. De hoeveelheid aan bestanddelen is afhankelijk van het soort zaad en van de kwaliteit. In de laatste kolom is de bijbehorende OE waarde in kJoules (kJ) per gram zaad aangegeven.

In tabel 3b staat bij iedere zaadsoort het gewicht per bestanddeel (in grammen), zoals dat in de bijbehorende hoeveelheid zaad voorkomt. In de laatste kolom

de OE waarde in kJ van die hoeveelheid bijgemengd zaad.

Tellen wij de hoeveelheden in tabel 3b bij elkaar, dan is achter 'totaal' vermeld uit hoeveel grammen bestanddelen 1 kg zaadmengsel bestaat en hoe groot de OE waarde is per kg bruto zaadmengsel.

Tenslotte kan in tabel 3b worden bepaald dat de bruto-/nettozaad verhouding van dit mengsel 0,853 is. Dit volgt uit de som van RE, RV, KH en V, gedeeld door het totaal en betekent gemiddeld 0,853 gram nettozaad per 1 gram brutozaad.

Het bepalen van voedselopname bij parkieten

Van de meeste zaadsoorten, maar ook van andere voedingsmiddelen als peulvruchten, fruit, groenten enz. (zelfs van rozenbottels, vuurdoorn- en lijsterbessen, en meelwormen), zijn tegenwoordig in voedingstabellen de gemiddelde waarden van de bestanddelen en de bijbehorende voedingswaarden gegeven (van Himbergen, 1973; Veevoedertabel, 1983; Ned. Voedingsmiddelentabel, 1977; Compendium dieetpreparaten en voedingsmiddelen, 1984).

Aminozuurpatroon in het voedsel

Het is bekend dat voor de vorming van lichaamseiwit 20 aminozuren nodig zijn. Hiervan kan het lichaam er 10 niet zelf maken en worden daarom de essentiële aminozuren genoemd. Zij moeten via het voedsel worden opgenomen. Wanneer deze aminozuren onvoldoende in het voedsel aanwezig zijn, stagneert de opbouw van het lichaamseiwit en daarmee de celvernieuwing en de groei.

De essentiële aminozuren zijn isoleucine (Isoleu), leucine (Leu), lysine (Lys), methionine (Met), cystine (Cys), fenylalanine (Fen), tyrosine (Tyr), threonine (Thr), tryptofaan (Try) en valine (Val).

In tabel 4a is voor iedere soort zaad van het mengsel de hoeveelheid van de essentiële aminozuren vermeld, zoals die procentueel in de bijbehorende hoeveelheid eiwit voorkomen. Deze gegevens zijn aan de literatuur ontleend.

In tabel 4b is van het mengsel per zaadsoort de daarin aanwezige hoeveelheid RE (in grammen) en de bijbehorende hoeveelheid per essentieel aminozuur in grammen gegeven. In de rij 'totaal' staat de som van het RE en van ieder aminozuur in grammen. Dit betekent dat in 1 kg zaadmengsel gemiddeld 133,9 gram RE zit. De waarden daarachter geven van ieder noodzakelijk aminozuur de aanwezige hoeveelheid in grammen per kg zaadmengsel.

De verhouding waarin de essentiële aminozuren in het vogellichaam voorkom-

me bij parkieten 1 2 3 4 5

zaadsoort	% aanwezig % aminozuren per aanwezig percentage ruweiwit										
	RE	Isol	Leu	Lys	Met	Cys	Fen	Tyr	Thr	Try	Val
witzaad	15,1	4,0	6,6	2,0	1,3	—	5,4	2,3	2,3	1,9	3,4
millet	11,1	4,0	11,9	1,8	2,7	1,9	5,3	3,7	3,1	1,2	5,4
saffloerzaad	14,3	4,8	7,3	3,7	1,1	1,6	4,2	2,8	3,6	1,6	5,7
gepelde haver	10,4	3,9	7,0	3,6	1,5	2,5	4,8	3,5	3,4	1,3	5,4
lijnzaad	21,5	4,3	6,0	3,7	2,0	1,9	4,5	2,7	3,8	1,8	5,2
paddy	7,1	3,8	7,0	4,7	3,0	2,0	4,5	3,8	4,0	1,0	6,0
hennepzaad	19,5	4,4	7,7	2,7	2,2	—	5,8	—	3,8	1,5	6,3
boekwijt (imp)	11,5	4,0	6,3	5,4	1,9	2,4	4,6	3,0	3,9	1,7	5,4
gerst	10,9	3,8	7,0	3,6	1,7	2,3	5,2	3,4	3,5	1,3	5,5
sorghem	10,2	4,2	13,2	2,3	1,7	1,8	4,9	4,2	3,4	1,1	5,2
negerzaad	20,7	4,3	6,2	3,7	2,1	2,2	4,3	2,5	3,5	1,5	5,4

Tabel 4a.

Procentuele verhouding van de essentiële aminozuren in het ruweiwit in diverse soorten zaad.

Het bepalen van voedselopname bij parkieten.

zaadsoort	gram										
	RE	Isol	Leu	Lys	Met	Cys	Fen	Tyr	Thr	Try	Val
witzaad	30,2	1,21	2,0	0,61	0,36	—	1,64	0,67	0,67	0,58	1,03
millet	33,9	1,35	3,86	0,61	0,91	0,61	1,83	1,22	1,02	0,41	1,83
saffloerzaad	14,3	0,69	1,05	0,53	0,13	0,2	0,6	0,4	0,53	0,2	0,8
gepelde haver	9,5	0,36	0,65	0,34	0,14	0,25	0,45	0,34	0,32	0,11	0,52
lijnzaad	16,3	0,7	0,98	0,60	0,33	0,3	0,75	0,43	0,63	0,3	0,89
paddy	3,6	0,13	0,25	0,17	0,07	0,07	0,16	0,13	0,14	0,04	0,21
hennepzaad	9,8	0,43	0,75	0,26	0,22	—	0,57	—	0,37	0,15	0,61
boekwijt (imp)	5,8	0,23	0,37	0,32	0,12	0,13	0,27	0,17	0,23	0,1	0,32
gerst	3,8	0,15	0,27	0,14	0,06	0,09	0,2	0,13	0,13	0,05	0,21
sorghem (dari)	2,6	0,11	0,34	0,05	0,04	0,05	0,12	0,11	0,09	0,02	0,13
negerzaad	4,2	0,18	0,26	0,16	0,09	0,09	0,18	0,11	0,15	0,06	0,23
som bestanddelen in grammen	133,9	5,54	10,78	3,80	2,47	1,79	6,77	3,71	4,28	2,02	6,74
in % per 1000 gram zaad	13,4	0,55	1,08	0,38	0,25	0,18	0,68	0,37	0,43	0,2	0,67

Tabel 4b.

Grammen aminozuren in het aanwezige ruweiwit van iedere zaadsoort, respectieve van 1 kg zaadmengsel.

	Isol	Leu	Lys	Met	Cys	Fen	Tyr	Thr	Try	Val
a.	4,14	8,05	2,84	1,34	1,34	5,06	2,77	3,20	1,51	5,03
b.	3,8	7,0	5,0	2,0	1,6	3,5	3,0	3,5	1,0	4,3

Tabel 5.

a. in % van het in het gebruikte zaadmengsel aanwezige ruweiwit.
b. in % van het lichaamseiwit in vogelkarkassen (referentiepatroon).

door J. Vredendregt

men wordt het referentiepatroon genoemd. Deze is verkregen door aminozuur bepalingen in vogelkarkassen (Holsheimer, 1980). Voor vergelijking zijn beide verhoudingen in tabel 5 onder elkaar geplaatst.

In het ideale geval zou de verhouding van de essentiële aminozuren, zoals die in het ruweiwit van het zaadmengsel voorkomen, gelijk moeten zijn aan het referentiepatroon. Daar er geen aanwijzingen zijn dat de opnamecapaciteit van de darm voor de essentiële aminozuren verschillend is, is dit de **werkhypothese**. Daarbij geldt dat de noodzakelijke vitamines enz. aanwezig zijn.

Vergelijking van het aminozuurpatroon van het mengsel met het referentiepatroon laat zien dat in dit mengsel vooral de aminozuren lysine en cystine en in geringe mate tyrosine en threonine in verhouding onvoldoende voorkomen. Dit geldt in het algemeen voor granen. De aminozuren die onvoldoende in het voedsel voorkomen, zijn voor dit voedsel de limiterende aminozuren. Deze bepalen dan in hoofdzaak de mate waarin celvernieuwing kan plaatsvinden en bij jongen de groeisnelheid. Omdat lysine en cystine ook een belangrijk aandeel hebben in de opbouw van het verpakket, moet hieraan zeker aandacht worden besteed.

Noodzaak van vitamines

In het voorafgaande is een aantal malen gewezen op de aanwezigheid van vitamines bij de voeding. Dit geldt algemeen, dus ook voor vogels. Zij moeten regelmatig vitamines, mineralen en sporenelementen op kunnen nemen. De noodzaak daarvan wordt duidelijk uit de analyse van hun biochemische functie (Barman, 1969). Deze is als volgt samen te vatten.

Vitamines zijn organische stoffen die in geringe hoeveelheid in het lichaam noodzakelijk zijn voor een juiste ontwikkeling en instandhouding van het organisme, maar worden niet of onvoldoende in het lichaam gevormd. De meeste vitamines vervullen de rol van co-en-

Over geluk gesproken .

door: J. v.d. Beek
foto's: Ine Tiebosch

zym bij tal van metabolische processen, dwz. zij zijn betrokken bij de werking van enzymen.

Enzymen behoren tot de eiwitten. Zij gedragen zich als katalisatoren van biochemische reacties in het organisme. Dit betekent dat een enzym betrokken is bij de omzetting van een stof in een voor het organisme opneembare vorm, zoals in het verteringsproces. Het doet dit door met de om te zetten stof een complex te vormen dat na afloop van de reactie weer uiteen valt in het omgevormde opneembare product en het onveranderde enzym.

Een groot aantal enzymen zijn samengestelde eiwitten. Zij zijn opgebouwd uit een eiwit en een laag-moleculaire niet-eiwit component. Deze laatste is onmisbaar voor de katalytische activiteit. Het eiwit gedeelte van een dergelijk complex enzym wordt dragereiwit genoemd en de laag-moleculaire niet-eiwit component het co-enzym. Het co-enzym bepaalt welke soort reactie een enzym zal katalyseren, terwijl de eiwit component bepaalt welke stof deze reactie zal ondergaan (specificiteit). Vitaminen, met name de in water oplosbare die behoren tot het B-komplex, fungeren alle in de vorm van fosforzure verbindingen als co-enzym.

Door de bemiddeling van deze biokatalisatoren kunnen de vele, voor de levensverrichtingen essentiële scheikundige processen toch voldoende snel verlopen. De snelheid neemt toe naarmate de hoeveelheid actief enzym groter is.

Door een nauwgezette regulatie van de actieve hoeveelheid van elk enzym is de levende cel in staat het verloop van elke reactie onder controle te houden en deze strak in de pas te laten lopen.

Dit globale beeld laat zien dat de hoeveelheid op te nemen vitaminen o.a. sterk samenhangt met de hoeveelheid om te zetten voedsel en dat een tekort aan vitaminen deze enzymatische metabolische processen vertragen en ontregelen.

Daardoor wordt de ontwikkeling en instandhouding van het organisme negatief beïnvloed hetgeen op den duur aanleiding is tot het ontstaan van gebreken. De specifieke werking van de vitaminen en de gevolgen bij een tekort zijn duidelijk beschreven in Vitamin Compendium (Hoffmann la Roche, 1976) en in Vitamin in der Tierernaehrung (1984).

Tijdens de kleindierenshow, in oktober 1983 in de Brabanthallen, waar onze vereniging ook present was, kocht ik een kleine geelkuif kakatoe.

Het was een tamme vogel van het vrouwelijk geslacht, (roodbruine ogen met zwarte pupil).

De vogel was gekocht met het idee als gezelschap in de huiskamer dienst te doen.

De vogel werd op een papegaaienstandaard geplaatst en de eerste weken aan "de ketting gelegd", daar zijn nieuwe omgeving uiteraard vreemd was en hij bij de minste storing wegvloog.

Na betrekkelijk korte tijd was de vogel gewend en kon de ketting van haar poot af.

Vanaf het begin heeft de kakatoe mij niet gemogen, daar ik haar de eerste dag al heb moeten vangen toen ze van de ketting los schoot. Een ieder ander kon met haar doen wat men maar wilde, krauwen, kusjes geven en aaien zoals bij een hond.

Met recht dus een tamme vogel.

Op deze manier was ons Saartje tot groot plezier.

Naarmate zij aan ons huishouden gewend was, werd ze ook vrijer, rumoeriger en baldadiger.

Ze presteerde het telkenmale om de voerbak geheel leeg te gooien, door de kop er eens flink in heen en weer te schudden.

Dientengevolge konden we meerdere

keren op een dag de rommel opzuigen en dit werd op den duur vervelend.

Allerlei kunstgrepen om te voorkomen dat zij het voer er niet uit kon gooien, werden in korte tijd door de sterke snavel te niet gedaan.

Het begon me steeds meer op te vallen, wanneer iemand de kakatoe deed liefkozen, deze nagenoeg plat op de zitstok ging zitten, waarbij ze de vleugels wat uitzette en de staart omhoog kwam. Hierbij stootte ze hakkende geluiden uit.

In het begin vermoedde ik niets, maar het begon tot me door te dringen dat ze wel eens broeds zou kunnen zijn.

Dit had ik niet verkeerd gezien; het zal begin december geweest zijn, dat we 's avonds laat, onder de zitstok een kapot gevallen ei aantroffen.

Vier dagen later toen we 's-morgens uit bed opstonden en beneden kwamen, zat Saartje op de rand van de opvangschaal en lag er een kapot gevallen ei op de grond.

Ik behoeft mijn wederhelft er niet van te overtuigen dat hier een man aan te pas moest komen.

Om daar aan te geraken viel echter nog niet mee; ze werden weinig aangeboden of het waren jonge exemplaren.

Medio februari gelukte het dan toch er een te bemachtigen.

Inmiddels had ik een ijzeren kooi laten maken van 1 meter in het vierkant en 1.80 meter hoog, welke in de achterka-

geslaagde kweek met de kleine geelkuif kakatoe

mer stond en waar de pop al in was ge-
huisvest compleet met nestkast van 30 x
30 x 60 cm.

De man werd in een papegaaientkooi
naast deze grote kooi geplaatst met het
idee ze op deze manier aan elkaar te la-
ten wennen.

Veel plezier hebben we er niet van ge-
had... diezelfde dag 8 uur later viel de
kakatoeman dood van zijn stok.
Dat was bepaald geen geluk, maar
diepe droefenis mijnerzijds.

Maar het leven gaat verder...

Na een paar dagen begonnen we, nadat
we wat van de schrik waren bekomen,
over het aanschaffen van een andere
man.

Voor mijzelf had ik het min of meer al uit
het hoofd gezet, uit angst voor een her-
haling van het gebeuren en tevens gelet
op de financiële kant van de zaak.

Maar uiteindelijk kwam er een andere
kakatoe-man.

Ik kreeg een tip van mijn vader welke
een advertentie in de krant had gezien.
Het betrof een dierenzaak in Hoorn,
Noord-Holland.

Het was inmiddels begin maart.

Er werd contact opgenomen met de die-
renhandelaar en het geluk was met mij,
de vogel was een man van naar schat-
ting 4 jaar oud.

Wanneer de vogel mij niet zou bevallen
om wat voor reden dan ook, behoefde ik
deze niet te kopen.

Hij zag er prachtig uit; de koop werd ge-
sloten.

Ook hier dezelfde werkwijze als eerst:
de man in een papegaaientkooi naast die
van de pop.

Elke dag werd de kooi wat dichterbij

die van de pop geschoven, totdat deze
tegen elkaar stonden.

Het was liefde op het eerste gezicht met
de kakatoes; ze hingen voortdurend te-
gen de zijkanten van de kooien en pro-
beerden elkaar te krauwen.

Na een week hebben we de man in de
grote kooi bij de pop gezet.

Het eerste wat de man deed, was regel-
recht de nestkast in!

Het klakte direkt tussen de twee, ze lief-
koosden elkaar en de belangstelling
voor de nestkast werd steeds groter.

Er werden stukken wilgetakken in het
nestblok gedaan en het viel op, dat ze
samen minuten lang in het blok aan het
rommelen waren.

Na een paar dagen besloot ik eens een
kijktje te nemen en constateerde dat de
takken geheel tot spaanders waren ge-
maakt.

De conclusie kon niet anders luiden als
dat ze met een nest bezig waren.

Het bleek bij ons in huis veel te druk te
zijn met o.a. vier honden. Telkens wan-
neer de honden "aansloegen" kwamen
de vogels van het nest af en ze zouden
dus nooit rustig kunnen broeden wan-
neer ze dit van zins waren.

Nadat ik een buitenvolière in orde had
gemaakt, stevig gaas, zitstokken van flin-
ke boomtakken enz., enz., verhuisden de
vogels op 19 april naar buiten.

Slechts 2 dagen later op 21 april zag ik
de vogels paren!

Ze maakten hier een hobby van, want el-
ke dag herhaalde zich dit.

Ik begon er hoop op te krijgen nog eens
jonge kakatoes te kweken.

Eind mei viel bij de pop een duidelijk
dikker achterlichaam waar te nemen.

Op 2 juni was er een ei, een tweede
volgde op 5 juni.

Ik schrijf dit nu even vlot op, echter om
te weten te komen of er een ei was,
bleek een hele onderneming.

Trouwens om überhaupt hun kooi in te
komen was al een strijd. De pop was
vanaf het begin dat er paringen plaats
vonden bijzonder agressief geworden.
Ik moest met handschoenen de kooi in
en met alles wat me ten dienste stond de
pop van me weg houden.

Vanaf het moment dat ik wist dat er eie-
ren waren werd het voor mij een span-
nende tijd.

Zou het bevrucht zijn... als dit zo is, zou-
den de vogels broeden... als dit zo is,
zouden de embryo's volledig tot ontwik-
keling komen... als dit zo is, zouden de
jongen zonder problemen uit het ei ko-
men... al dat soort vragen spookten
door mijn hoofd.

Op 11 juni zag ik m'n kans schoon om via
het inspectiedeurkje in de nestkast te kij-
ken.

Met een schouwlampje kon ik waarne-
men dat er in ieder geval 1 ei bevrucht
was (rode spinwebachtige draden). Bij
het andere ei was dit niet het geval, wel
was er de bruinachtige vlek op de ei-
schaal.

Ik had goede hoop dat deze ook be-
vrucht zou zijn.

Pas veel later zou ik dat zeker weten.

Rekening houdend met een broedtijd
van 24 tot 28 dagen, ging ik de laatste da-
gen van juni regelmatig aan de kooi
staan luisteren of er geen bijzondere ge-
luiden vielen waar te nemen.

Op 2 juli 's middags rond 5 uur hoorde ik
inderdaad een klagend gepiep! Er was

een jonge kakatoe... ik kon het haast niet geloven en ben wel een half uur daar blijven staan om mezelf te overtuigen.

Op 5 juli toen ik langs de volièr liep meende ik twee verschillende geluiden waar te nemen, en ja hoor... het ene jong werd gevoerd terwijl het andere hier klagend om vroeg.

Na een paar dagen had ik mezelf aangepast dat het niet anders kon zijn dat er 2 jongen zouden zijn.

Een beetje twijfel bleef er toch wel bestaan en kon alleen maar weggenomen worden wanneer ik ze zou zien.

Het zal 14 dagen later geweest zijn dat er zich de gelegenheid voordeed om in de nestkast te kijken, daar beide vogels van het nest af waren.

Ik kon m'n geluk niet op, het waren twee prachtige jongen met volle kroppen.

Inmiddels had ik iets anders om me zorgen over te maken, want er werd betrekkelijk weinig gegeten van fruit, groen en ander voer wat wij beschouwen als goed opfokvoer.

Er werd wel veel meer gegeten van het normale papegaaien voer.

Na van alles te hebben uitgeprobeerd, bleef het toch alleen bij appel, het wit van hardgekookt ei en banaan, maar alles met mondjesmaat.

Uiteindelijk werd er wel veel van een apart bakje hennep gegeten en maiskolven werden in een korte tijd verorberd.

Een paar dagen later ging de pop toch meer variëren met appel, ei, groen en rozebottels.

De man nam alleen appel en banaan tot zich, maar het leek me toe dat e.e.a. toch wel voldoende was.

Zo rond de 22ste juli viel het me op, dat wanneer de jongen voor de komende nacht volgestopt moesten worden, dit hoofdzakelijk door de man gebeurde. De pop voerde wel iets maar was eigenlijk vlot in en uit de nestkast.

Ik hield dit zo'n twee dagen in de gaten en dit beeld veranderde niet, sterker nog, het voeren van de pop werd steeds minder en de man had het er waarlijk druk mee.

De pop was vanaf die tijd alleen maar met zich zelf bezig, want ze was in de rui gevallen.

In de nacht van 26/7 op 27/7 waren beide echtelieden bijzonder onrustig, van tijd tot tijd gilden ze, rammelden aan het gaas van de kooi en aan de nestkast.

Het was half twee die nacht toen we een jong om voedsel hoorde bedelen, hetgeen overging in gekrijs en slechts zeer kort beantwoord werd door voederreacties van de ouders.

Dit hield aan tot half 4 die nacht, althans wat we tot die tijd ervan gehoord hebben, want uiteindelijk zijn we dan toch in slaap gevallen. 's Morgens 27 juli heb ik om half 7 de nestkast geïnspecteerd en zag in de eerste plaats een bijzonder groot verschil in grootte tussen de jongen, zeker meer als het leeftijdsverschil van 3 dagen.

De krop van het kleinste jong was geheel leeg en ik kon niets anders bedenken dan het weg te nemen en het zelf groot zien te brengen.

Zo gezegd, zo gedaan. Vanaf die morgen tot 's nachts 3 uur kreeg het 7 voedingen. De voeding bestond uit een mengsel van bambix en brinta, wat met melk tot een papje werd gemaakt, waarbij wat vitaminen druppels werden gedaan.

Een en ander werd met een theelepeltje waarvan ik de zijkant omhoog gebogen had, zodat het een "U"-profiel werd, in de bek gegeven.

Je kon duidelijk merken dat het beestje al een lange tijd geen eten meer had gekregen, want het barstte van de honger en had al direct door, dat het voedsel voortaan vanaf een lepeltje zou worden toegediend.

De volgende morgen 28 juli heb ik wederom het nestblok geïnspecteerd en zag weliswaar dat de krop voedsel bevatte, maar toch besloot ik het tweede jong weg te nemen, daar het op drie plaatsen was "aangepikt" in de nog maar net doorgekomen stoppels.

Vanaf dit moment, op een leeftijd van ruim drie weken, hadden we 2 jonge ka-

katoes groot te brengen.

De behuizing bestond uit een kartonnen doos met gedurende een week een warme kruik met daarover heen een handdoek.

Om een idee te geven van het verschil tussen de jongen; het kleinste woog 120 gram, het grootste 235 gram.

Tot en met 31/7 werden 7 voedingen aangehouden verdeeld vanaf 8.30 uur tot ongeveer 2 uur 's nachts.

Gedurende de eerste week dat de jongen op deze manier werden grootgebracht, viel duidelijk de grotere voedsel behoefte van het kleinste jong op.

Vanaf 1 augustus werd volstaan met 5 voedingen vanaf 7.30 uur tot 24.00 uur. Inmiddels werd er van de kartonnen doos overgehuisd naar een gazen hokje. Het menu bestond toen uit een mengsel van brinta, bambix, havermout, eiwoer en tot meel gemalen grof parkieten zaad. Dit alles werd met de wel bekende olvarit kindervoeding zoals worteltjes, spinazie, gemengde groenten, druiven, rozebottels enz, enz, tot een papje gemaakt. Een en ander ging uitstekend.

Na ruim een week was het kleinste jong op hetzelfde gewicht als de andere.

Volgens deze even vlot op papier gezette voedermethode groeiden de jongen uitstekend, iets waar ik echter vanaf het begin vertrouwen in had, gezien het feit dat vorig broedseizoen 3 jongen splendid parkieten met de hand werden grootgebracht, toen deze nadat ze waren uitgevlogen geen eten meer kregen. Het aantal voedingen werd steeds minder tot nog 3 maal vanaf begin september. Vanaf dat moment namelijk begonnen de kakatoes zelf al wat te pikken van brood, eiwoer en de kleinere zaden en dat zette zich goed voort.

Het is werkelijk een prachtig gezicht om te zien, wanneer hun papje wordt klaargemaakt, de deur open staat en ze uit de kooi klimmen op deze manier al roepende laten zien alles uitstekend in de "smiezen" te houden.

Lid Dibevo

De grootste vogelspecialzaak van Zuid-Holland met 200 m² uitsluitend voor uw hobby

Langhout's Dier-Home

Letterlijk alles voor de vogelliefhebber. Van nestkastje tot complete buitenvolièr in alle denkbare maten. Metalen en houten broedkooien, voorfronten, verlichting- en verwarmingsapparatuur, hygro- en thermometers, schouwlampjes, alle soorten voeder en drinkautomaten, universele TT-fronten, alle soorten opfok- en eiwoeders, uitstekende zaadmengelingen, buffalof- en meelwormen, mierenpoppen (diepvries) en.....een geweldige sortering vogels.

Rijndijk 53A - 2394 AC Hazerswoude - Telefoon 01714-2984-4506

Postgiro 5506042 t.n.v. Langhout - Oegstgeest

Elke dag geopend m.u.v. zon- en feestdagen, vrijdags tot 21.00 uur.

Nectarvogels

Nectariniidae 4e deel.

Het ondergeslacht Cyanomitra

Van dit ondergeslacht wil ik de bekendste soort voor u beschrijven.

Taxonomie:

Soort:
Nectarinia vverticalis

Ondersoort:

Nectarinia v.bohndorffi
Nectarinia v.cyanocephala
Nectarinia v.viridisplendens

Nederl. naam:
Groenkopnectarvogel.

Engelse naam:
Green Headed Sunbird.

Kenmerken:

De Groenkopnectarvogels zijn het meest geïmporteerd.

Man en vrouw zijn duidelijk van elkaar te onderscheiden, op de foto zien we een vrouwtje afgebeeld.

U ziet dat het vrouwtje alleen een groene bovenkop heeft, de man bezit een gehele metaalgroenige kop die prachtig glanst, dit groen loopt uit tot in de borst. Ook heeft de man gele pronkveertjes aan de schouders.

Verder lijkt het vrouwtje op de man. Doordat zowel vrouwtje als mannetje een gekleurde kop hebben, worden beide vogels nogal eens als twee aparte

soorten verhandeld, de aspirantkoper weet vaak niet dat men met één soort te maken heeft, men koopt dan bij iedere vogel een eenvoudig gekleurd vrouwtje en bij thuiskomst zit men met twee verschillende nectarvogels. Vaak leidt dit tot vechtpartijen, want niet alle nectarvogels dulden elkaar, zeker niet twee soorten.

Geluid:

Het geluid lijkt op het kwinkelerend gezang van een tijtjaf, zoals ongeveer 'tee - cheek, tee cheek'. Vaak hoor je ze zingen in de broedtijd.

Tekst: G.M. Essenberg.
Foto: C. Scholtz/v. 't Hart

Herkomst:

West en Zuid Afrika.

Voeding:

Natuurlijk nectar vooral van de bloemen: Erythrina en Leonotis. Daarnaast worden ook vele kleine insecten gegeten.

Balts:

Zoals u al las, hebben deze vogels gele pronkveertjes, hiermee pronken zij en al zingend laat de man zijn gele sieraden zien.

Nestbouw en eieren:

Bij voorkeur worden de nesten in bananenplanten gebouwd. Ook zij bouwen hangnesten van diverse grassen en andere plantaardige materialen. Het nest vindt men meestal op een hoogte van 75 tot 100 cm. van de grond.

Twee eieren worden gelegd, witachtig met bruine aartjes en stippen, met aan de stompe kant de zwaarste vlekken. De afmetingen van de eieren zijn 19,5 x 14 mm. Alleen het vrouwtje broedt, de man houdt zingend de wacht in de buurt van het nest.

Na 13 dagen komen de eieren uit, de jongen worden hoofdzakelijk met spinnen grootgebracht.

Net als andere nectarvogels brengt het vrouwtje in een soort pakketje de mest ver weg van het nest. Na 16 dagen vliegen de jongen uit.

Op een leeftijd van 3 à 4 maanden beginnen de jongen de kleuren.

Epiloog van deze aflevering:

In Onze Vogels van 1979 - 40e jaargang no 8, las u al een geslaagde fok met deze vogels, van de heer Ammer. Verder hoorde en las ik weinig van een geslaagde fok.

0-1 Groenkopnectarvogel

De Paradijs parkiet

Psephotus pulcherrimus (Gould 1845)

door Dr L.A. en Georgette Swaenepoel, België.

Na de dood van mijn man had ik aan dhr Van Berkel wel geschreven dat ik het beloofde artikel toch zou afleveren, maar het viel me zeer moeilijk de gezamenlijk begonnen taak zo heel alleen af te maken. Nadat ik herinnerd werd aan mijn vroeger gedane belofte, bied ik aan "Onze Vogels" en zijn lezers mijn ekskuses voor het lange uitblijven van deze tekst.

Het artikel over de Paradijs Parkiet, verschenen in "Onze Vogels" van juli 1976, werd geschreven naar aanleiding van een ontdekking, die wij fantastisch achten. Nee, we hebben bij onze eerste Australische reis in 1974 geen levende Paradijs Parkieten gezien, maar wel verscheidene balgen van pasgestorven vogels van die soort. De man, die ons deze wondere vogels toonde, was het jaar voordien bij ons op bezoek geweest en had toen zowat heel Europa afgereisd, blijkbaar op zoek naar mogelijke afnemers van deze vogels. Hij toonde ons foto's van Paradijs Parkieten en wij meenden verkeerdelijk dat het om opgezette exemplaren ging.

Toen we dan in 1974 in Australië waren en hem thuis bezochten, toonde hij ons een avond lang de dia's van zijn reizen op zoek naar de Paradijs Parkiet. Tweemaal had hij de moeilijke tocht ondernomen, per jeep, voorzien van proviand, water en een radiozender, en had het schiereiland Cape York in alle richtingen doorgereisd. Zonder twijfel was er moed nodig om zo'n ontdekkingsstocht aan te vangen en tot een goed einde te brengen. Het is een streek waar de zon alles verschroeit, waar temperaturen tot 45° en meer heersen, waar we nig water noch struiken zijn, waar alleen de termietenheuvels afwisseling brengen in het dorre landschap.

Het schiereiland is ook heel uitgestrekt en het is onbegonnen werk daar op zoek te gaan naar een bepaalde vogelsoort. Geholpen door aboriginals (de

Toen ons door dhr C.E. van Berkel in april 1982 de afdruk van een schilderij, de Paradijs Parkiet voorstellend, werd toegestuurd, met verzoek er een artikel bij te schrijven, was Dr L.A. Swaenepoel reeds zwaar ziek en zeer verzwakt.

Toch hebben we samen vaak de afdruk vergeleken met de kleurendia's die we destijds, bij onze eerste Australische reis einde 1974, hadden gemaakt van pasgestorven Paradijs Parkieten. Ook hebben we nog samen heel wat notities daarbij gemaakt. Dr Swaenepoel was niet gelukkig met de kleurenplaat, omdat die opmerkelijk afweek van de kleuren van de vogels die we in Australië hadden gezien. Deze verschillen kunnen bijvoorbeeld wel uitgelegd worden door het feit, dat de balgen die als model dienden tot het schilderij, wellicht afstamden uit een andere streek dan die van de dode vogels die wij hadden gefotografeerd. Ook kon het om oudere balgen gaan, die de tand des tijds verkleurd had.

oorspronkelijke zwarte bewoners) heeft de man daar toch eittelijke paartjes Paradijs Parkieten ontdekt. Na zorgvuldige waarnemingen kon hij vaststellen, waar de paartjes een nest hadden.

Zoals de lezer wellicht weet, maken Paradijs Parkieten bij voorkeur hun nest in een termietenheuvel, die zowat twee tot twee-en-een-halve meter hoog kan zijn. De termieten gaan verder hun gang in hun deel van de heuvel, terwijl de vogels nestelen in een door hen uitgegraven holte. Er zijn berichten uit de vorige eeuw, van Paradijs Parkieten die genesteld hebben in holten, uitgegraven in aarden wallen. Toen ze nog in Europa werden gekweekt, werden goede resultaten bereikt in nestkasten, die gevuld waren met aarde en waarin de vogels een nestholte hadden uitgehold.

Hoe ging die man nu te werk om zich Paradijs Parkieten aan te schaffen? Welnu, hij benaderde voorzichtig een bewoonde termietenheuvel en zaagde die eenvoudig door op de hoogte van het invlieggat. Vond hij er jongen, die groot genoeg waren om tijdens de lange reis huiswaarts met de hand te worden grootgebracht, dan roofde hij die. Waren er alleen eieren, ofwel te kleine jongen, dan werd de termietenheuvel verwoest achtergelaten... Wij keken met afgrijzen toe, hoe die afgeknotte termietenheuvels op het scherm defileerden.

Na enig verlies onder de buitgemaakte jongen, vond de vrijbouter zich in het bezit van een tiental paartjes. Hij bracht ze onder in voliëres op een afgelegen boerderij, ergens in "the Never-never land", waar niemand ze ooit zou vinden...

De verse balgen, die we de volgende dag te zien kregen en die we zelfs mochten fotograferen (of voorwaarde dat dit gebeurde op anoniem gras) waren natuurlijk bedoeld om ons in de val te lokken, maar wij hebben ons wijselijk onthouden. Toch kwam ons, in 1980 indien ik me niet vergis, ter ore dat een paartje

Paradijs Parkieten naar Duitsland was verhuisd. Ik kan mij de naam van de koper niet herinneren; ook weet ik niet wat er van de vogels geworden is en of ze ooit nakomelingen kregen.

Omtrent dezelfde tijd dat hogervernoemde man op stroomtocht ging, heeft een onbesproken ornitholoog (wij hebben hem nooit ontmoet) eveneens observaties gedaan van Paradijs Parkieten en wel in het gebied waar ze in 1844 voor het eerst ontdekt werden door J. Gilbert, een helper van de bekende John Gould. Deze streek, de Darling Downs, is ver verwijderd van het binnenland van Cape York. Na zijn eerste ontdekking had Gilbert de vogels vrij vaak opgemerkt in Centraal Queensland, vanaf de kuststreek landinwaarts tot in het noorden van New South Wales. Ook heeft Gilbert ooit een waarneming vermeld in het Cape York Peninsula, maar dit werd door Gould als een vergissing van de hand gedaan. Een wrange anekdote in verband met de eerste ontdekker: J. Gilbert had zijn baas gevraagd om deze mooiste der parkieten naar hem te noemen, doch in 1845 noemde Gould de vogel "pulcherrimus" – de allermooiste. Hiervan heeft Gilbert nooit iets geweten, want hij was inmiddels door abo's om het leven gebracht. Vóór de eeuwwisseling en nog even daarna werd de Paradijs Parkiet vrij regelmatig, zij het in kleinen getale, naar Europa uitgevoerd. Er kwamen jongen ter wereld in Groot-Britannië (een wereldpremière, door Gedney), in Frankrijk (Marquis de Brisnay, 1875), in België (Princes Gustavus of Croy, née Louise de Croix, van 1878 tot 1882) en in Oostenrijk (Prins Ferdinand von Saxe-Coburg-Gotha, de latere ex-koning van Bulgarij), ook Dr Karl Russ heeft het herhaaldelijk geprobeerd, tot vijfmaal toe, maar telkens stierven zijn vogels aan maag- en darmkwalen. Hij vermeldt dat ook andere liefhebbers dergelijke moeilijkheden ondervonden. Toch

schreven de hoger vernoemde aristokraten over "een gemakkelijk te houden en te telen soort". Men kan dit zeker in twijfel trekken, gezien al vrij vlug werd overgegaan tot kruisingen. Blijkbaar ging er wat mis na de verkoop van de jongen en bleef hier iemand met een eenzaam mannetje, daar een andere met een wijfje zitten. Zo lezen we over kruisingen met Roodstuit of Veelkleuren, man of pop al naar de noodzaak. Wat een treurig einde voor de "allermooiste" in gevangenschap...

Even na de eeuwwisseling zijn er blijkbaar nog maar weinig Paradijs Parkieten in Europa, al kunnen we veronderstellen dat sommige gelukkige bezitters nooit hun uitslagen hebben gepubliceerd...

Even later wordt dan vastgesteld, dat het aantal wilde vogels in Australië ook drastisch is achteruitgegaan. We moeten hier niet direkt de mens als zondebok aanwijzen: het aantal vogels dat naar Europa kwam was nooit talrijk; ze waren alleen bestemd voor liefhebbers met een grote beurs, ofwel voor een verwoede onderzoeker zoals Dr Russ, die zich aan vogels geruïneerd heeft. De woongebieden van de Paradijs Parkiet worden vaak geteisterd door lange droogteperiodes, waardoor de vogels ofwel van honger omkomen, ofwel uitwijken naar andere gebieden. Bovendien zijn deze streken zeer dun bevolkt door de mens; weinig blanken hebben het aangedurfd om deze onherbergzame wildernis te betreden. Tenslotte is de Paradijs Parkiet waarschijnlijk nooit zeer talrijk voorgekomen in de natuur. In 1915 werd de Paradijs Parkiet door A. J. Campbell gevoegd bij de lijst van de "vermiste soorten". Langs de pers werden oproepen gedaan om de vermiste op te sporen. In 1921 vond een vee fokker, C. H. Jerrand, een bewoond nest op ongeveer 300 km te noorden van Brisbane. Hij maakte zelfs foto's van de man en de pop in de omgeving van het nest

(een zwart-wit foto van het mannetje is gepubliceerd in Readers' Digest Complete Book of Australian Birds). En dit zijn officieel de laatste opnamen van Paradijs Parkieten in de natuur...

In de loop van de volgende jaren vonden nog anderen sporadisch hier of daar Paradijs Parkieten of sporen van bewoonde nesten; maar gezien ze hiervan geen bewijzen konden geven, werden deze vondsten niet in aanmerking genomen.

Terwijl Dr K. Russ nog zo rustig in de tegenwoordige tijd schrijft over Paradijs Parkieten, geven latere auteurs de vogels op als "waarschijnlijk uitgestorven". Alleen Dr Kl. Immelmann klinkt ietwat optimistisch, waar hij zegt "er zijn meerdere voorbeelden in de Australische ornithologie van vogelsoorten die leken uitgestorven en die later opnieuw ontdekt werden."

Eigenaardig is het wel dat, hoewel de Paradijs Parkiet officieel is uitgestorven, vele mensen – zelfs uit officiële kringen – bekend zijn met het feit dat een vrijbuiters ze bezit en ermee teelt. Dit werd ons duidelijk, zowel bij onze eerste Australische reis als bij onze tweede in 1979-80. Waarom de bezitter geen ruchtbaarheid geeft aan zijn prestaties noch foto's publiceert is duidelijk: op het onrechtmatig bezitten van bedreigde soorten staan in Australië strenge straffen.

Op de vraag van lezer H. van der Westen meen ik met zekerheid te kunnen antwoorden: jawel, de Paradijs Parkiet leeft nog ergens in goed verborgen volières; ze leeft zeer waarschijnlijk ook nog in het wilde droge binnenland van Cape York en wellicht ook ergens in een dorre streek van Queensland. Het feit, dat deze woongebieden zover uit mekaar liggen (haalt u er eens een kaart van Australië bij) kan eventuele kleurverschillen verklaren. Op de kleurplaat, die in "Onze Vogels" verschijnt, zien de donkere vederpartijen er bijna zwart uit; de

Vogel

copy

man heeft een smal dofrood voorhoofdsbandje en een kleine rode vleugelbalk. Op de balgen, die wij hebben gezien, waren de donkere delen eerder bruinachtig, met alleen zwartgrijs op de buitenste lange vleugelpennen. Het rood op voorhoofdsband en vleugels was veel intenser en meer uitgebreid. Rond de ogen en de teugel was een gele kleur en alle lichter gekleurde delen zweemden meer naar het groen dan naar het blauw.

We hebben destijds, tien jaar geleden, onze twee beste kleurendia's naar "Onze Vogels" gestuurd, als illustratie bij het artikel. Op beide dia's kwam een man Paradijs en een man Hooded voor in rugzicht en buikzicht, ter vergelijking. Helaas werden deze dia's toen in zwart-wit gepubliceerd, wat ze alle interesse ontnam.

De dode vogels, die we destijds gezien hebben, leken heel goed op de prachtige kleurplaat, verschenen in het boek van Forshaw; wie dit goede boek bezit moet beide platen eens vergelijken. In Forshaw's boek zien we ook hoe het mannetje fier rechtop zit als een parmantig soldaatje: een karakteristieke houding waaraan de vogel een van zijn bijnamen "Soldier Parrot" te danken heeft.

Bibliografie:

- Dr Karl Russ: Die Papageien (1881)
 A.A. Prestwich: Records of Parrots bred in Captivity, Part VI (1952)
 Dr Klaus Immelmann: Die Australischen Plattschwefelsittiche (1966)
 Joseph M. Forshaw: Australian Parrots (1969) met o.m. kleurplaat van paartje Paradijs Parkieten door John C. Yrizarry
 Readers' Digest Complete Book of Australian Birds (1976) met o.m. zwart-wit foto van man Paradijs Parkiet in de natuur, genomen in 1922.

prof. dr. Anthonie Stolk

Purperreiger

Het uit het ei komen hebben alle vogels met elkaar gemeen, al bestaan er bij de verschillende soorten wel verschillen wat de geboorte betreft. Het moet voor z'n jonge vogel toch een vreemde ervaring zijn om evenals de jonge purperreiger *Ardea purpurea* van de foto na het verlaten van zijn gevangenis kennis te maken met zijn reeds 'geboren' broertjes en zusjes of met die gladde ovale dingen, die door ons mensen eieren worden genoemd.

Eigenlijk ziet zo'n jonge purperreiger eruit als een voorhistorisch reptiel, al gaat het wel wat te ver om in vogels alleen maar gevleugelde reptielen te willen zien.

Uitgebreide rietvelden vormen het jacht- en broedgebied van deze vogel, die lange tenen heeft om de riethalmen te kunnen grijpen. Vissen wordt gewoonlijk van de oever af in kleine sloten gedaan, want voor waden zijn de poten eigenlijk wat al te kort. Jonge purperreigers blijken het nest veel vroeger dan jonge blauwe reigers *Ardea cinerea* te

verlaten. Ze kunnen dit doen omdat ze in het riet een uitstekende vluchtmogelijkheid hebben. Bij gevaar wachten ze zonder zich te bewegen rustig af. Staan wilgenbosjes tussen het riet, dan wordt daarop het nest gebouwd. Als regel zijn de kolonies kleiner dan die van de blauwe reiger. De purperreiger trekt in de winter uit zijn noordelijke broedgebieden naar Afrikaanse steppengebieden. Ons land heeft onder andere kolonies in Noordwest-Overijssel, Nieuwkoop en het Naardermeer. In Zwitserland is hij als broedvogel aanwezig, terwijl hij in België slechts zeer sporadisch heeft gebreed. In Duitsland broedt hij aan het Chiem- en Federmeer. Beroemd is de grote kolonie aan het Neusiedlermeer in Oostenrijk, waar in 1961 273 nesten werden geteld. Verder in Midden-Europa nog broedkolonies in Hongarije en Tsjecho-Slowakije.

Illustratie

Jonge purperreiger temidden van de bleekblauwgroene eieren in het nest.

Kweken in praktijk over eitjes en jongen

Als kooien en nestkasten een goede reinigingsbeurt hebben gehad en ze weer ter beschikking van de vogels zijn gesteld, als alle nestmateriaal is verstrekt en als de vogels in broedstemming komen, dan kunnen we meestal binnen niet al te korte tijd het eerste eitje verwachten. Toch wel met enige spanning, wachten we op de verdere ontwikkelingen en zijn onwillekeurig benieuwd naar de resultaten. We hebben er alles aan gedaan om de start zo goed mogelijk te doen zijn. De vogels zijn over het algemeen in goede conditie dank zij de adekwate verzorging en het geëigende voedsel wat wij ze verstrekken.

En meer, meer kunnen we er niet aan doen al denken we vaak dat we alles in de hand hebben. De natuur laat zich lang niet altijd dwingen en vandaar dat we ondanks onze kennis toch nog wel tegenvallers moeten incasseren, dat we regelmatig toch nog voor verrassingen komen te staan.

In ons hart weten we dat maar al te goed en vandaar dat elk kweekseizoen opnieuw die spanning veroorzaakt en dat maakt onze liefhebberij juist zo boeiend.

Zo zal uit elk ei lang niet altijd een jonge vogel behoeven te komen. Om een ei bevrucht te doen zijn, moet een goede paring zijn verricht. Is dat niet gebeurd, dan waren de vogels misschien nog niet in de juiste conditie. Het kan ook gebeuren dat er wel een goede paring heeft plaatsgevonden maar dat er een of andere storing is opgetreden waarvan de oorzaak lang niet altijd te onderkennen is.

Het kan ook zijn dat door een te grote droogte het jonge leven in het ei is afgestorven, of door onregelmatige bebroeding, sterke afkoeling of door het verkeerd samenstellen van een ouderpaar. Voor wat dit laatste betreft, denk maar eens aan de kleurkanaries. Twee vol intensieve vogels zullen meestal geen of anders jongen geven die een geringe levensvatbaarheid hebben. Allerlei factoren kunnen een rol spelen.

Door een te hoge vochtigheidsgraad kan een jong in het ei te hard zijn gegroeid. Hierdoor kan het zich op het juiste moment niet keren om de eischaal stuk te maken en zich daaruit te bevrijden. Dit vraagt dan vaak een zo grote inspanning en zo veel energie dat die niet kan worden opgebracht. De vochtigheidsgraad moet ongeveer 65-70% bedragen.

Het verschil tussen een bevrucht en onbevrucht ei is goed waar te nemen. Bevruchte eitjes zijn, ongeveer zes tot zeven dagen nadat ze gelegd zijn, donkerder, onbevruchte eitjes zijn als het ware doorschijnend.

Met behulp van een schouwlampje is dat heel goed waar te nemen, als het eitje licht doorlaat is het niet bevrucht. Slechte resultaten kunnen ook een gevolg zijn van een tekort aan zuurstofrijke lucht in de kweekruimte. Temperatuur en vochtgehalte worden meestal wel in de gaten gehouden maar of er voldoende zuurstofrijke lucht in de ruimte kan komen wordt veelal geen acht geslagen. Integendeel, we zijn veel eerder geneigd om alles heel goed te isoleren daarbij alle kieren en naden dichtstappend, immers dat werkt allemaal warmtebesparend en een zo constant mogelijke temperatuur is het beste.

Dat moge dan allemaal wel waar zijn, maar een goed functionerende ventilatie door middel van lichtroosters die zodanig zijn aangebracht dat er geen tocht kan ontstaan is net zo goed van vitaal belang voor de voortplanting van de vogels, de ontwikkeling van ei en jong. We spraken hiervoor even over paringen. Als liefhebber heb je weliswaar

geen invloed op de daad zelf, maar er zijn toch wel zaken die wij juist met het oog op de paringen in de gaten kunnen houden. Zo dienen de zitstokken, waarop uiteindelijk de meeste paringen plaatsvinden, goed vast te zitten en derhalve niet draaibaar zijn. Is zulks wel het geval dan kan een popje niet voldoende de juiste paringshouding aannemen, zij heeft dan te veel moeite om zich staande te houden. In dit licht bezien is het ook noodzakelijk dat met name de mannelijke vogel geen gebreken aan de pootjes vertoont. Immers op het cruciale moment, al is dat nog zo kort in onze ogen, moet hij wel voldoende grip kunnen uitoefenen. Kortom, allemaal van die op het oog zo doodgewone vanzelfsprekende zaken die misschien wel juist omdat ze zo normaal zijn gemakkelijk over het hoofd kunnen worden gezien.

We hebben het hiervoor ook al even gehad over de afkoeling van de eitjes. Een bevrucht eitje kan echt wel wat hebben. De kiem is bijzonder taai en geeft zich niet gauw gewonnen. We moeten om die reden dan ook niet te vlug koud geworden eitjes weggooien. Als een in de steek gelaten nestje wordt aangetroffen, probeer dan eerst nog de eitjes in een ander nestje onder te brengen, negen van de tien keer komen ze toch nog uit.

Als dat het geval is, dan is het overigens wel verstandig om aan te tekenen in het kweekregister onder welke situatie die jongen geboren zijn want het verlaten van een nestje is een karaktertrek dat die jongen best wel eens van de ouders kunnen meekrijgen, tenzij het verlaten is geschied op grond van verjaging, schrik of iets dergelijks.

Men kan in kooi en voliére ook wel eens uit het nestje gevallen jongen aantreffen, meestal naakt, koud en geen enkel teken van leven. Wees in deze niet onverschillig en gooi ze niet meteen in de vuilnisbak.

Het komt vaak genoeg voor dat zo'n diertje nog te redden is. Houdt het enige tijd in uw gesloten handen, laat uw warme adem over het diertje heengaan of steek de hand waarin u het vogeltje heeft in uw broekzak. Het kan wel wat lang duren maar in heel veel gevallen voel je langzamerhand het hartje weer gaan kloppen. Veel geroutineerde Lefhebbers hebben op deze manier verscheidene doodgewaande jongen kunnen redden.

Meestal blijkt dan later dat ze er niets minder om zijn. Als er weer voldoende leven inzit, legt u het beestje terug in het nest.

Het uitvallen van eitjes of jongen uit het nest kan velerlei oorzaken hebben. In

gezelschapsvolières gebeurt het nogal eens dat andere vogels, uit een soort rivaliteit, nieuwsgierigheid of agressie, een nestje verstoren. Het kan ook gebeuren dat een broedende vogel dermate schrikt dat hij of zij met volle vaart het nestje verlaat en daarbij eitjes of jongen meesleurt. Als ze weer van de schrik zijn bekomen, en dat is heel vreemd, zullen ze beslist geen moeite doen om zo'n jong weer terug in het nestje te krijgen. Dit is wel anders als het een jonge vogel zou betreffen die tegen het uitvliegen is. In dat geval wordt hij met alle zorg omringd. De ouders worden dan kennelijk door de geluiden en bewegingen van de jonge vogel geprikkeld en instinctief nemen ze het dan in bescherming. Is het echter nog een kaal en hulpeloos wezen, dan worden ze direct door de oudervogels afgeschreven. Wat dat betreft is de natuur keihard, althans zo zien wij dat, de vogels 'weten' niet beter.

Tenslotte nog dit. Het woord 'kweekregister' is al even gevallen. Wat wil dat eigenlijk zeggen? Vooral bij de kweek van gedomesticeerde vogels is het van groot nut dat we weten uit welke oudervogels de jongen komen, wat hun afstamming is, hun vererving etc.

Was het een goed koppel en voldeden de jongen aan onze verwachtingen met betrekking tot kleur, vorm, houding, ka-

rakter? Werd er goed gebroed en liet het grootbrengen niets te wensen over? Waren er nog opmerkelijke of minder opmerkelijke feiten die in verband staan met de vererving? Kortom, allemaal vragen waarop we na verloop van tijd beslist geen antwoord meer kunnen geven tenzij we een en ander hebben opgeschreven. Het is onmogelijk om alles te onthouden en zeker als men met een redelijk aantal koppels kweekt. Vandaar dat het zo belangrijk ja zelfs noodzakelijk is dat er een kweekadministratie wordt gevoerd.

U begrijpt dat dit: niet direct voor het kweken in een gezelschapsvoliére geldt. Daarin heb je wat dat betreft te weinig in de hand. Wordt er echter gericht gekweekt, gespecialiseerd, dan dienen we alles goed bij te houden en noteren we alles wat van enig belang voor de verdere kweek kan zijn, voor de kweek van morgen. In de handel zijn volop kweekregisters en kweekkaarten te koop, van eenvoudige tot heel uitgebreide. Wat uw systeem is doet er weinig toe, als u het maar bijhoudt.

Nog afgezien van het feit dat al die gegevens voor u zelf van belang zijn, ook de gene aan wie u vogels overdraagt heeft recht te weten wat hij in kooi of voliére haalt. Een kweekadministratie is een weerspiegeling van het kweekseizoen van nu voor het kweekseizoen dat volgt.

RONDE 1 - 2 - 3		BIJZONDERHEDEN	RINGNR.	Behaalde punten op TT					BESTEMMING
				ald.	reg.	nat.	distr.	bond	
Datum te ei									
Totaal aantal									
Gezet op									
Datum uitkomst									
Aantal uitgekomen									
Geringd op									
Datum te ei									
Totaal aantal									
Gezet op									
Datum uitkomst									
Aantal uitgekomen									
Geringd op									
Datum te ei									
Totaal aantal									
Gezet op									
Datum uitkomst									
Aantal uitgekomen									
Geringd op									

Zilver- en Loodbekjes

Van het zilverbekje, waarvan één ondersoort bekend is, komt de nominaatvorm (***Euodice cantans cantans***) voor in West en Midden Afrika ten zuiden van de Sahara.

De ondersoort (***Euodice cantans oriëntalis***) komt ten oosten hiervan, te weten het oostelijk stroomgebied van de Nijl en het zuidwestelijke deel van het Arabisch schiereiland voor.

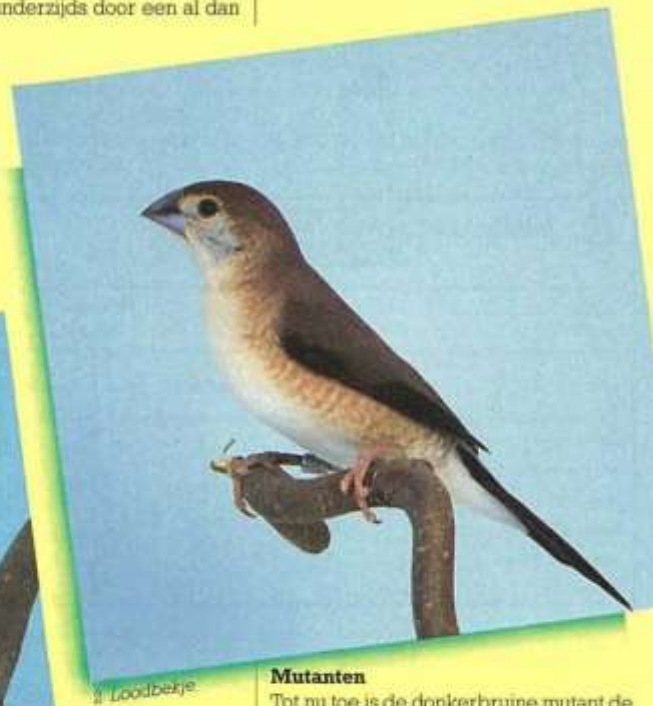
Het verspreidingsgebied van het loodbekje (***Euodice malabarica***) waarvan geen ondersoorten bekend zijn, is het zuidoostelijk deel van het Arabisch schiereiland en het gehele sub continent Voor India ten zuiden van het Himalaya gebergte.

Gezien de duidelijke kleuropnamen van beide soorten, laat ik een nadere kleuromschrijving achterwege. Wanneer we het zilverbekje (zie afb. 1) en het loodbekje (zie afb. 2) onderling vergelijken blijkt, dat het zilverbekje onmiddellijk te herkennen is aan de zwarte stuitkleur en het loodbekje aan de witte stuitkleur. Voorts heeft het zilverbekje een duidelijk waarneembare golftekening op het bovendek, dat bij het loodbekje ontbreekt.

De ondersoort van het zilverbekje (*E.c.oriëntalis*) onderscheidt zich van de nominaatvorm door een iets donkerder rugdek en een zwaardere flanktekening.

Maar ook bij de nominaatvorm komen kleine onderlinge afwijkingen in kleurnuances en tekeningspatroon voor. In de loop van de tijd is enerzijds door paring van de nominaatvorm aan de ondersoort en anderzijds door een al dan

niet selectieve kweek een grote variatie ontstaan in de kleur en tekening van de gehouden zilverbekjes. Door een selectieve kweek zijn zelfs stammen zilverbekjes ontstaan die qua kleur en tekening enigszins afwijken van de gemiddelde kleur zoals die in de natuur voorkomt. Deze selectief gekweekte kleurrijke en contrastrijke zilverbekjes, waarvan de vogel op foto 1 een duidelijk voorbeeld is, zullen daardoor op een tentoonstelling over het algemeen hoger gewaardeerd worden dan de nominaatvorm. Tenslotte gaat het er op een tentoonstelling om daar vogels met een ideale kleur en tekening te brengen.

Mutanten

Tot nu toe is de donkerbruine mutant de enige mutatie die is ontstaan bij het zilverbekje. Bij deze donkerbruine mutant zien we een duidelijke toename van melanisatie met name in de borst en buik (zie afb. 3). Door de toename van melanisatie zal de flanktekening minder contrastrijk zijn dan bij de wildvorm. Desalniettemin is dit een mutatievorm van het zilverbekje welke menigmaal voor een hoge puntenwaardering in aanmerking kwam.

De donkerbruine mutant vererft autosomaal recessief t.o.v. de wildvorm, hetgeen wil zeggen dat als we een donkerbruine aan een wildvorm paren dan krijgen we 100% wildvorm jongen welke donkerbruin vererft zijn. Wordt een wildvorm split voor donkerbruin gepaard aan een donkerbruine dan zal van de jonge vogels 50% wildvorm split zijn en 50% donkerbruin.

Gezien de zeer nauwe verwantschap van het zilver- en het loodbekje en tengevolge daarvan de vruchtbaarheid van de bastaarden van deze soorten onderling, is het mogelijk om een mutatie van het zilverbekje over te kweken naar het loodbekje of omgekeerd. Wordt bijvoorbeeld een donkerbruin zilverbekje gepaard aan een wildvorm loodbekje, dan krijgen we bastaarden (F1) die allen split zijn voor donkerbruin. Deze bastaarden zullen, evenals elke bastaard van het zilver met het loodbekje, direct herkenbaar zijn aan de roze stuitkleur; de roze ondergrond van de stuitkleur van het zilverbekje wordt dan zichtbaar. Worden deze bastaarden, welke split zijn voor donkerbruin, teruggepaard aan een wildvorm loodbekje, dan krijgen we een F2-generatie waarvan 50% split donkerbruin en 50% wildvorm is. Door nu twee vogels van deze F2-generatie, die split zijn voor donkerbruin, aan elkaar te paren, krijgen we F3's waarvan 50% split voor donkerbruin en 25% don-

kerbruin is. Door deze donkerbruine F3's weer terug te paren aan het loodbekje zullen tenslotte zuivere donkerbruine loodbekjes verkregen worden. Opgemerkt dient te worden dat bastaarden van het zilverbekje met het loodbekje, gezien de grote uiterlijke overeenkomsten, geen contrastrijke bastaarden zijn en derhalve niet voor een hoge puntenwaardering in aanmerking komen.

Behoudens het bastaarden met als doel het gericht overkweken van een mutatie, heeft bastaardering weinig of geen zin.

Van het loodbekje is de pastel mutant bekend, (zie afb. 4). Bij deze mutatie is het melanine met ongeveer 50% gere-

duceerd. Bij de afgebeelde vogel is te zien dat de pastelfactor niet in alle veervelden een even sterke werking heeft, waardoor de gebleekte lichaamskleur niet egaal is. Ook wordt bij deze mutant door de melaninereductie in de staartpennen de zwak rode ondergrondkleur in de staart zichtbaar.

Naar alle waarschijnlijkheid vererft deze pastelfactor autosomaal recessief.

Een andere mutant van het loodbekje is de witte. Deze witte mutant wordt evenals bij andere vogelsoorten, zoals bijvoorbeeld de rijstvogel, als bonte vogel geboren. Tijdens de eerste rui verdwij-

3 Donkerbruin Zilverbekje

4 Mutant Lodbekje

nen de gemelanieerde veervelden en krijgt men een (nagenoeg) wit loodbekje. Een echt zuiver wit loodbekje komt men momenteel niet of nauwelijks tegen. Ook deze mutatie vererft autosomaal recessief.

Evenals het overkweken van de donkerbruine mutatie van het zilverbekje naar het loodbekje, zal het omgekeerd mogelijk zijn de mutaties van het loodbekje over te kweken naar het zilverbekje. Doch, alvorens hiertoe over te gaan, lijkt het mij gewenst eerst deze mutaties van behoorlijke kwaliteit en kwantiteit in de loodbekjes in te kweken.

NEKTON® NEKTON®

**NEKTON PREPARATEN ZIJN SPECIAAL VOOR DE
VOGELLIEFHEBBERIJ ONTWIKKELD!**

Nekton-S Multivitamine preparaat voor alle siervogels, bevat 13 vitamines, 18 aminozuren en spoorelementen.

Nekton-E Voor de beste resultaten bij de kweek.

Nekton-BIO Speciaalpreparaat voor vederopbouw.

Nekton-Tonic Voedingssupplement, o.a. tegen stress.

Nekton-Lori Speciaalvoeder voor Lorie's.

Nektar-plus Speciaalvoeder voor Kolibri's.

Alle NEKTON PRODUCTEN zijn poedervormig en in water oplosbaar.

Verkrijgbaar in de dierspeciaalzaak.

Importeur:
INTERREP HOLLAND
Betje Woufstraat 140 - 2533 HT DEN HAAG
tel.: 070-89.15.67 - telex: 33081 repvo nl.

NEKTON-PRODUCTE
W.-GERMANY

Japanse Meeuwen

Mokkabruin.

Door een mutatie is een gedeeltelijke vermindering tot oxidatie van eumelanine-*staafjes* opgetreden in de haakjes. Hiervoor in de plaats kwamen phaeomelaninekorrels. De vorming van de phaeomelaninekorrels kan sterk variëren, waardoor een grote verscheidenheid ontstaat in de uiterlijke kleur. Het aantal *staafjes* eumelanine is ook variabel waardoor de uiterlijke kleur van de mokkabruine van vrij donkerbruin tot bijna roodbruin kan variëren.

De ideaalkleur moet zijn lichtbruin met een grijze was ("koffiebruin")

Het symbool voor mokkabruin is: r^m/r^m

Roodbruin.

De eerste mutatie bij de japanse meeuwen was de totale vermindering van oxidatie van de zwarte eumelanine. Alleen het roodbruine phaeomelanine bleef in de bevedering over zodat de te taalkleur roodbruin is.

Het symbool voor roodbruin is: r/r .

De pastelfactor.

De pastelfactor reduceert het bezit van zowel het zwarte eumelanine al het roodbruine phaeomelanine.

Er is een grote variatie waar te nemen in de reductie van het roodbruine phaeomelanine, welke versterkt wordt

door Jos v. Valkenburg

door de reeds aanwezige variatie bij de wildvorm. We onderscheiden dan ook pastellen met veel roodbruine phaeomelanine (warm van kleur) en pastellen met minimaal phaeomelaninebezit (koud van kleur).

Totale vermindering van roodbruin phaeomelanine is nog niet opgetreden. Het symbool voor pastel is: p/p . De niet pastel heeft het symbool p^*/p^* .

Mokkabruinpastel.

Bij de mokkabruinpastel is een gedeeltelijke vermindering tot oxidatie van het zwarte eumelanine (mokkabruin) en een reductie van het aantal zwarte eumelanine *staafjes* (pastel) waar te nemen. Tevens is het aantal roodbruine phaeomelaninekorrels gereduceerd (pastel).

Ook hier geldt dat de variatie van het phaeomelaninebezit een grote variatie te zien geeft in de verschijningsvorm van de mokkabruinpastel.

De formule voor mokkabruinpastel is: $r^m/r^m, p/p$.

Cremevleugel.

Door de totale vermindering tot oxidatie van het zwarte eumelanine ontstond de roodbruine.

In het roodbruin is de pastelmutatie ontstaan waardoor de phaeomelanine gedeeltelijk werd gereduceerd.

Zo ontstond de cremevleugel.

De eerste cremevleugels bezaten in het

vleugeldek nog vrij veel phaeomelanine en werden dan ook creme genoemd (nu roodbruin pastel).

Door selectieve kweek werd bereikt dat het phaeomelanine bezit zich beperkte tot de kop, masker en broek, het vleugeldek was lichtcreme tot wit alsmede de buik.

Dit is nu de cremeveugel.

Op dit moment wordt ook de roodbruin-pastel geregeld selectief gekweekt. Dit is eigenlijk een cremeveugel met veel roodbruine phaeomelanine in het vleugeldek.

Ook is het mogelijk een nagenoeg witte vogel hieruit te kweken.

Het phaeomelanine bezit is dan zeer minimaal.

Dit is mogelijk door de grote variatie van het bezit van de phaeomelanine. De formule voor de cremeveugel en roodbruin-pastel is het zelfde namelijk t/r , p/p .

Grijs.

De grijze japanse meeuw is nog volledig in ontwikkeling. Er zijn op dit moment enkele japanse meeuwen welke de naam grijs waard zijn. De meeste grijze zijn echter nog te donker van kleur.

De vederstructuur van de grijze is als volgt:

Het zwarte eumelanine is gedeeltelijk gereduceerd en is uitsluitend in de haakjes aanwezig.

Het roodbruine phaeomelanine is nog minimaal aanwezig, dus zeer sterk gereduceerd t.o.v. zwartbruin.

Als we de wijze van reductie bezien dan bestaat het vermoeden dat de grijze een zwartbruin-pastel kan zijn met een minimaal phaeomelaninebezet, echter

de grijze kan ook mutatief ontstaan zijn. Proefparingen zal e.e.a. duidelijk moeten maken.

Qua vederstructuur komt de grijze japanse meeuw dicht bij de grijze zebra-vink.

Bij de grijze zebra-vink is het phaeomelaninebezet ook minimaal.

Cinamon (donkerbruin).

Helaas is de zwakkere oxidatie van het zwarte eumelanine naar zandkleurige eumelanine nog niet opgetreden bij de japanse meeuw. Echter de mogelijkheid is aanwezig dat deze mutatie zich wel heeft voorgedaan maar dat deze niet als mutatie herkend is. De oorzaak hiervan kan zijn dat de mutant in eerste instantie op een te donkere mokkabruine zal lijken, deze moet dan wel warm donkerbruin van kleur zijn.

De ideale kleur van een cinamon japanse meeuw is te vergelijken met de kleur van een normaal bruine zebra-vink, echter wat dieper bruin.

De cinamonmutatie verwachten we al een tiental jaren bij de japanse meeuw. Het symbool voor de bruine (cinamon) is de letter z .

$z^+//z^+$ is dan de ongemuteerde factor (wildvorm) z/z is de cinamon.

Getekenden.

De getekende japanse meeuwen zijn geselecteerde bonte japanse meeuwen.

Het bontpatroon is van oorsprong zeer grillig. Door selectieve kweek zijn getekenden ontstaan die op het vleugeldek een driehoekig gemelaneerd zadel bezitten, een gemelaneerde broekbe-

vedering en eventueel een kap of oogring.

De resterende bevedering dient zuiver wit te zijn.

Bij de bonte (getekende) wordt de melaninevorming plaatselijk verhinderd zodat er witte veervelden ontstaan en gemelaneerde.

Bij de japanse meeuwen kennen we twee verschillende mutaties die het bont veroorzaken namelijk: De Dominant bontfactor met het symbool: $Db//Db+$ (of $Db//Db$ is dubbelfactorig Dominant bont).

De recessief bontfactor met het symbool: $rb//rb$.

Wit

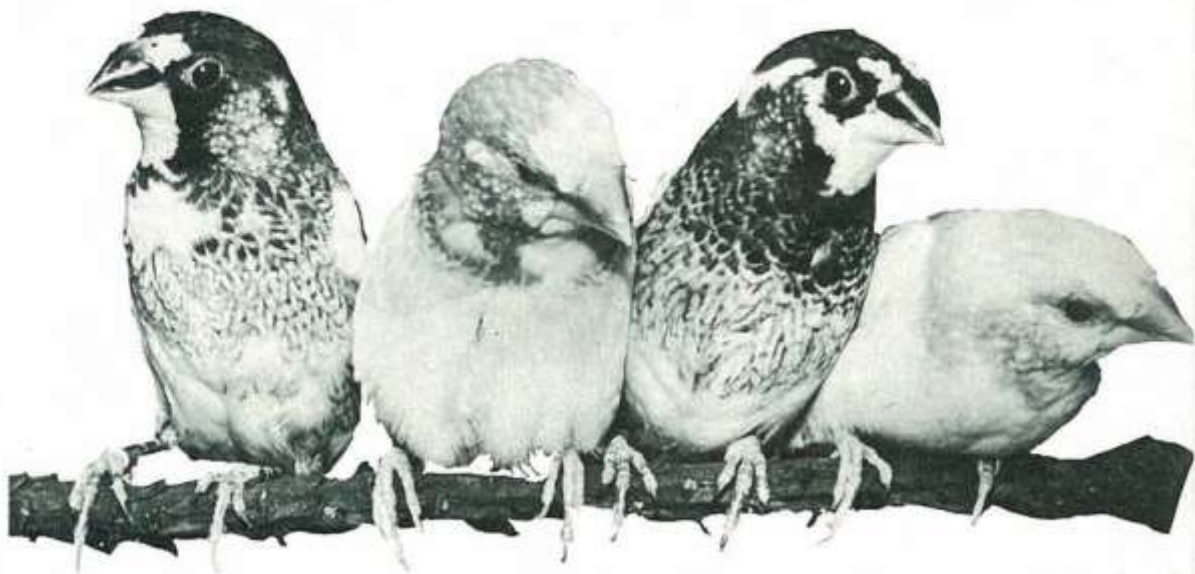
Bij de witte japanse meeuw wordt de totale melaninevorming in de bevedering verhinderd. Echter de witfactor is geen op zich zelf staande mutatie. De witte is een mutatiecombinatie van de dominantbontfactor en de recessief bontfactor.

In de formule ziet de witte er als volgt uit: $Db//Db^+, rb//rb$ of $Db//Db, rb//rb$. Deze laatste is dubbelfactorig dominant bont.

Gekuifden.

Door een mutatie is de veerinplant op de kop veranderd waardoor een kuif ontstond. Uit de kweekpraktijk blijkt dat deze veranderde veerinplant ook op andere plaatsen vóór kan komen, o.a. op de borst en achter in de hals.

Het symbool voor de kuifmutatie is $K//K+$. Gebleken is dat indien de kuifactor dubbel aanwezig is de vrucht niet tot ontwikkeling komt (lethaal).

Dolksteekduif *(Gallicolumba luzonica)*

Geschiedenis

Een van de meest bekende soorten tropische duiven is wel de dolksteekduif, behorende tot de familie Gallicolumba. Deze duif is voor het eerst ingevoerd in 1869 en wel door de Londense Zoo. De eerste broedresultaten zijn behaald door de heer Cornely in Frankrijk. Over dit succes is mij verder niets bekend, wel van de kweekresultaten die M. De-lauries, eveneens een Fransman. Deze laatste kweekte van zijn eerste paar dolksteekduiven, in 1877, drie jongen, in 1878 zes jongen, in 1879 zestien jongen en in 1880 met behulp van pleegouders twintig jongen uit 34 eieren.

Doordat er veel jacht op deze duiven is gemaakt, zijn ze in hun natuurlijke biotoop vrij zeldzaam geworden. Ze staan dan ook op de lijst van de Conventie van Washington, in Nederland Wet BUD genoemd. Dit houdt thans in dat de in ons land gekweekte exemplaren wel aan de liefhebbers vrij verkocht mogen worden alleen is in- en uitvoer zonder de vereiste Cites van het Ministerie van Landbouw en Visserij verboden. Gelukkig is er echter geen invoer meer nodig, er worden er jaartijds voldoende gekweekt om aan de vraag te voldoen.

Verspreidingsgebied

De dolksteekduif komt voor op de Phi-

lippijnse eilanden Luzon en Polillo.

Beschrijving

Ze zijn ongeveer 26 cm groot, kort en vrij rond van vorm. De bovendelen van de nek en rug zijn donkerbruin met een metaalgroene of purper gloed. De kin, keel en de zijkanen van het gezicht beneden het oog zijn wit. De zijkanen zijn grijs terwijl de flanken, dijen en onderstaartdekveren geelbruin van kleur zijn. De grote en kleine slagpennen zijn bruin en hebben roodbruine randen. Over de vleugels lopen twee banden

Tekst: Piet Voets

Foto's: Cees Scholtz

die grijs van kleur zijn. Op de staart ziet men een donkere dwarsstreep. Het meest opvallende van deze duif is een bloedrode vlek op de borst. Deze plek bestaat uit zeer stijve veren. Het rood van de borst gaat over op zalmrood op de lagere borstveren en de buikstreek. Op de Philippijnen staat de dolksteekduif bekend als 'Punalada' hetgeen betekent 'Met een dolk gestoken'. Het duivinnetje is over het algemeen kleiner van postuur. Bij volwassen exemplaren komt een kleurverschil voor in de rand rond de iris.

Balts

Bij het baltsen jaagt de doffer hard achter het duivinnetje aan, blijft plotseling staan en buigt zich al koerend op en neer. Tenslotte spreidt hij de vleugels en zet de borstveren op zodat de rode borstvlek wel twee keer zo groot lijkt. Accepteert het duivinnetje deze hofmakerij dan wordt ze door de doffer gevoerd en al spoedig daarna volgt de copulatie.

Kweken in gevangenschap

Deze rustige mooie duif kan in de volière zeer mak worden. De dolksteekduif is een grondduif en dat houdt in dat ze het grootste deel van de dag doortobben op de bodem al zoekend naar zaden, torretjes, insecten etc. Men dient de volière zodanig te beplanten dat ze schuilgelegenheden kunnen vinden. Broedkistjes dient men te hangen op hoogten variërend van 1 tot 2 meter. Sommige duiven broeden graag zo dicht mogelijk bij de grond, andere weer hoger. Ieder paar is verschillend. Als men over een paartje beschikt, dan zal de doffer al spoedig overgaan tot het zoeken van een geschikte nestplaats. Accepteert het duivinnetje die nestplaats, dan volgt al gauw het eerste ei dat meestal in de avonden wordt ge-

legd. Na ongeveer 32 uur volgt het tweede ei. De doffer broedt overdag en de duivin 's avonds en 's nachts. Nestcontrole is zeer goed mogelijk omdat de dolksteekduif niet schuw van aard is. De beste tijd voor controle vind ik als het duivinnetje broedt. Na 14 dagen broeden komen de eieren uit en weer 14 dagen later verlaten de jongen het nest. Hoe tam en mak dolksteekduiven ook zijn, jonge duiven zijn zeer schuw. Daarmede dient men wel rekening te houden en oppassen dat ze niet schrikken waardoor de kans groot is dat ze zich tegen het gaas doodvliegen.

Voedsel

Het voedsel voor dolksteekduiven bestaat uit een goed gevarieerd zaadmengsel met wat universeelvcer en meelwormen. Speciaal als er jongen zijn dient wat extra levend voedsel verstrekt te worden.

Relatie met de Bartlett's dolksteekduif

De Bartlett dolksteekduif. *Gallicolumba*

criniger, behoort tot dezelfde familie als de dolksteekduif. Wat dus geschreven is over de laatste geldt ook voor de Bartlett. De Bartlett is groter en mooier met donkerder tekening. De verschillen zijn duidelijk op de kleurafbeeldingen te zien. Het baltsvertoon is bij beiden gelijk. Het grootste verschil is dat de Bartlett slechts één ei legt en de broedduur 17 dagen bedraagt. De dolksteekduif legt twee eieren en broedt 14 dagen. Waarom het verschil in eierproductie bestaat weet ik niet. Een theorie is dat in hun natuurlijke biotoop de dolksteek meer vijanden heeft dan de Bartlett.

Zowel de dolksteekduif als de Bartlett dient men tijdens de winterperiode in een vorstvrije ruimte te houden omdat er anders grote kans bestaat dat de teentjes bevriezen.

Als afsluiting van dit artikel wil ik waarschuwen dat men bij het kopen van deze prachtige en rustige duiven, goed op let dat het geen inteelduiven zijn.

Let op het forse formaat, goede kleur etc. Heeft men een goed en onverwant koppel, dan is succes verzekerd.

Dolksteekduif

KALENDER 1986

Withalsspreeuw

Waarom men deze vogels tot de spreeuwen rekent, is mij een raadsel. Iedereen die de afbeelding bekijkt, zal onmiddellijk beamen dat ze veel meer weg hebben van eksters. Naar verluidt lijken ze in hun doen en laten ook meer op eksters.

Maar de geleerden zullen het wel het beste weten. Dat deze vogels bij de spreeuwen zijn ingedeeld schijnt te danken te zijn aan de structuur van het verenkleed en de inplant van de snavel. Het zij zo!

In de literatuur heb ik echter heel, heel weinig over deze vogels kunnen vinden. Zij behoren tot het geslacht *Streptocitta*, dat slechts twee soorten telt, namelijk de afgebeelde withalsspreeuw, *S. albicollis* en de Albertine- of Sulaspreeuw, *S. albertinae*. Van de withalsspreeuw is één ondersoort bekend "torquata", die in vroeger jaren beschouwd werd als een aparte soort. De withalzen hebben domicilie op Sulawesi, het voormalige Celebes en een paar nabijliggende eilanden, de Sulaspreeuw, de naam zegt het reeds, hoort thuis op de Sula Archipel.

De withalsspreeuw heeft een lengte van ruim 40 cm, maar de helft komt voor rekening van de staart. Een signalement hoef ik hier niet te geven, want de foto is meer dan duidelijk. Van de levenswijze van deze vogels is bitter weinig bekend en het schijnt dat ze erg teruggetrokken leven in de bossen van Sulawesi.

Ik ben meermalen op het eiland geweest, maar heb deze vogels nooit gezien. Ze leven van vruchten, bessen en kleine ongewervelde diertjes - daar zijn het dan ook spreeuwen voor - maar ik kan u helaas niets vertellen over de nestbouw, het aantal eieren en wat verder tot het broeden hoort. Wellicht wordt er later meer over gepubliceerd.

Meindert de Jong

De onderlinge band bij de voortplanting en de ontbinding daarvan

**Vormen twee vogels een paar, dan blijken ze ook contact met elkaar te houden. Strijken twee huis-
mussen bijvoorbeeld ergens neer, dan hippen ze al tsjilpend met de staart. Bij het op enige afstand
van elkaar voedselzoeken houden ze elkaar voortdurend op de hoogte van hun verblijfplaats.**

Overigens ontstaat zo'n band zeker niet vanzelf: zonder uitzondering is deze een gevolg van het gedrag van de dieren, van de manier waarop ze met elkaar omgaan. Bij paarvormende vogels gaat het met baltsgedrag opbouwen van een band vooraf aan de uiteindelijke paring.

Visdiefjes zitten met een probleem wat de partnerkeuze betreft. Deze wordt namelijk bemoeilijkt door het feit dat beide geslachten hetzelfde verenkleed hebben. Op de oostkust van Noord-Amerika waar de Amerikaanse visdiefjes elk jaar voor het broedseizoen aankomen, heerst dan ook in de kolonies een grote bedrijvigheid. De hofmakerij begint als een mannetje een visje in de snavel neemt en het met afhappende vleugels (signaalcommunicatie) aanbiedt aan een overvliegende soortgenoot, is de laatste ook een mannetje, dan neemt hij dezelfde houding aan, waarna hij onmiddellijk wordt verjaagd. In de broedkolonie wordt de algemene opwindning versterkt door het grote aantal van zulke ontmoetingen. Is de nieuwkomer een vrouwtje, dan neemt ze met aangelegde vleugels de bedelhouding aan en krijgt zij het visje door het mannetje aangeboden. Neemt ze het aan, dan bedelt het mannetje het op zijn beurt onmiddellijk terug. Op die manier wordt het visje verschillende malen over en weer gegeven en niet opgegeten. De partners raken door de herhaling van dit ritueel aan elkaar gewend, als gevolg waarvan er een onderlinge band ontstaat. Daarna begint men samen aan de plichten van nestbouw en paring, terwijl later dan het bebroeden van de eieren en de verzorging van de jongen volgen.

Het baltsgedrag bestaat soms uit het poetsen van de andere sekse. De ene vogel neemt bijvoorbeeld een veer van de andere in zijn snavel om deze (naar het schijnt) te reinigen. Vermoedelijk wekt dit knabbelen aan veren aangename gevoelens op, want de vogels doen het bij zichzelf ook. Men krijgt sterk de indruk dat het wrijven en poetsen soms een duidelijke liefkozing betekent. Parkieten zijn bekend om het onderling knabbelen aan veren.

Op het nest tracht de mannelijke jan-van-gent de aandacht van een vrouwtje te trekken door de vleugels strak tegen zich aan te houden en gelijktijdig licht te buigen. Het mannetje probeert het vrouwtje bij de hals te bijten, als ze dichterbij komt. Is ze tot verdere actie bereid,

dan werkt ze mee en door de kop op een karakteristieke wijze weg te draaien presenteert ze dan haar hals. Beide partners gaan vervolgens tegenover elkaar staan en houden dan met de snavels een soort zwaardduel. Baltsgedrag bij vogels gaat vrijwel altijd gepaard met geluiden (getrompetter, geschreeuw, gezang, geroep). Het ceremonieel wordt na verloop van enige tijd steeds meer verkort, maar zo lang een paar bijeenblijft, kan iets ervan gewoonlijk blijven bestaan. Op die manier wordt hierdoor de band opnieuw bevestigd, kenbaar gemaakt en gehandhaafd.

Prof. dr. A. Stolk

Van soort tot soort blijft de duur van de paarband te verschillen. Een opvallende baltsceremonie wordt bij het mannelijke kraaghoen aangetroffen, waarbij met veel vertoon van het verenkleed op een stuk hout wordt geklopt. Trekt dit de aandacht van de hen, dan gaat het paar onmiddellijk tot paring over, waarna elk zijn eigen weg gaat. Er wordt wel degelijk baltsgedrag getoond, maar dit blijkt slechts tot een kort samenzijn te leiden. Tot een blijvende paarband tussen de partners komt het niet. Hierna gaat de haan weer tegen andere hennen baltsen.

Zoals bekend hebben verschillende zangvogels per broedseizoen meer dan één stel jongen en blijven ze vanaf de lente tot het najaar gepaard. Zo worden door de winterkoning vaak twee broedsels grootgebracht. De man bouwt als onderdeel van de baltsceremonie verschillende nesten, waarvan er één door de partner wordt uitgezocht. Begint het vrouwtje aan het tweede legsel, dan brengt de man het oudste broedsel in één van de andere nesten over, is meer dan voldoende voedsel aanwezig, dan kan de man van de winterkoning meer dan één partner hebben. In zo'n geval blijkt er met elke partner een nauwe band te bestaan en levens met het nageslacht in elk nest. Laat een vrouwtje haar nest in de steek, dan neemt het mannetje steeds de zorg voor de jongen op zich. De tijdsduur waarin gepaarde vogels in het broedseizoen bij elkaar blijven, is afhankelijk van de behoeften van de jongen. De paarband blijft meestal bestaan

totdat de jongen kunnen vliegen en voor zichzelf zorgen. Is het eenmaal zo ver, dan voegen ouders en jongen zich bij de herfatzwermen. Verschillende soorten paren voor het leven en hebben een opmerkelijk duurzame paarband. Kauwen, ganzen en zwanen kunnen hier als voorbeeld worden genoemd. Na hun eerste winter verloven kauwen zich om op tweejarige leeftijd te trouwen en dan in het normale geval bij elkaar te blijven tot de dood. Bij een groot aantal zeevogels blijven de partners tijdens de broedperiode samen, scheiden vervolgens tot de volgende broedperiode en keren naar dezelfde nestplaats terug om met de partner van het vorig jaar te paren. Bij de meeste vogelsoorten ontstaat na de broedperiode een opmerkelijke onverschilligheid tussen de partners. Zijn de jongen onafhankelijk geworden, dan wordt de band met hen verbroken en soms ook de paarband. De dieren veranderen met de verandering van de voedselhoeveelheid, daglengte en temperatuur. De jongen ontgroeien ook aan gedrag en uiterlijk, waardoor de ouderzorg wordt gestimuleerd.

Het eerste teken van de verbreking van de paarband blijkt een afname van de speciale gedragingen te zijn, waardoor het paar bijeen wordt gehouden. Zo brengt bij de visdiefjes het mannetje niet langer een visje meer voor zijn partner. De vrouwelijke jan-van-gent draait haar hals niet meer naar het mannetje als hij haar met zijn snavel wil grijpen. Zijn de jongen vrijwel onafhankelijk geworden, dat worden ze door één of beide ouders steeds langer alleen gelaten of zelfs opzettelijk gemeden. Begint de band eenmaal te verzwakken, dan wordt het verwijderingsproces door elke veronachtzame taak of rechtstreekse afwijzing verhaast.

Het moeilijkst gaat het verbreken van de band tussen ouders en jongen. Met het zelfstandig worden van de jongen vindt dit geleidelijk plaats, maar deze verzetten zich vaak tegen het aftijdiger worden van de ouders. Lang nadat ze in staat zijn om voor zichzelf te zorgen, proberen vliegvlugge meeuwen hun ouders voedsel af te bedelen. Soms is de prikkel zo sterk dat dit nog gelukt ook. Het gebeurt echter steeds minder vaak en uiteindelijk zal alleen al het naderen van een ouder de jonge vogel een flinke pik opleveren.

De geslaagde kweek met de

Sanblas blauwgaai

Cissilopha sanblasiana

In het voorjaar van 1983 kochten wij 4 van deze gaaien, die ons verkocht werden als Mexicaanse blauwe gaaien.

Het samenstellen van een paar bleek nogal moeilijk, omdat er weinig uiterlijke verschillen aanwezig waren. Daarom kochten wij er destijds ook vier. Een korte tijd daarna is er één gestorven, waarschijnlijk vermoord door zijn soortgenoten. Later hebben wij weer een nieuw exemplaar aangekocht. Kleine geslachtskenmerken zijn volgens mij:

Bij de man is het blauw op de rug iets feller van kleur dan bij de pop. Bovendien is het zwart op de kop van de man iets helderder en heeft hij een forsere kop dan de pop.

In de broedtijd kan men de man ook herkennen aan zijn baltshouding en de geluiden die hij daarbij voortbrengt.

Toen wij de vogels kochten hadden drie ervan een spichtige kuif op het voorhoofd. Verder hadden ze een bonte bek en zwarte ogen.

Eén vogel had een zwarte bek, gele ogen en geen kuif.

Daarom dachten wij destijds, dat we met twee verschillende soorten te maken hadden. Dit bleek later echter niet het geval te zijn. De vogels zijn gehuisvest in een vlucht van 2,90 × 0,70 × 1,80 m in een voormalig kippenhok, waarvan alleen de bovenkant is overdekt met gaas. De overige zijden zijn dicht gemaakt met eterniet platen. Dit is natuurlijk niet beslist nodig, maar de vogels zitten dan wel rustiger. Ze zijn volkomen winterhard, daarom kunnen ze ook naar believen in een buitenvlucht worden geplaatst. Indien men met deze vogels wil kweken is het mijns inziens wel noodzakelijk ze als paar apart in een volière te huisvesten, daar ze onverdraagzaam zijn tegenover andere vogels. Als voeding verstrek ik ze: Universeel korrels, muizen, rundergehakt of gemalen runderhart, rauw ei, fruit enz.

Het zijn eigenlijk bijna alleseters. Verder zijn ze verzot op halfrijpe maiskol-

ven. De nestgelegenheid bestond uit een nestbak van 25 × 25 × 20 cm diep, met aan 3 zijden een lat waarachter denetakken en andere materiaal gestoken waren, zodat de vogels goed beschermd waren.

Aan de achterkant van de bak was een plank bevestigd om het geheel op te hangen. Een oud eksternest had hiervoor ook gebruikt kunnen worden. Als nestmateriaal werden berkentakjes en andere dunne twijgjes voor de ruwbouw en kweekgras, dennenaalden, hooi, fijn straatgras en cocosvezel verstrekt.

Naar aanleiding van de cocosvezel wil ik nog het volgende opmerken. Het afgelopen jaar is mij na een onderzoek door het C.D.I. gebleken dat de oudervogels bij het voeren der jongen met levend voer ook cocosvezel mee voerden omdat de vezel eraan blijft plakken. Met als gevolg sterfte omdat cocosvezel onverteerbaar is en in de maag blijft zitten. Het is maar dat u het weet!

In mei 1984 begonnen de vogels met nestmateriaal te slepen. De pop bouwde een nest, maar de man brak het telkens weer af. In die tijd was de baltshouding van de man waarneembaar. Het leek op de baltshouding van de Vlaamse gaai, waarbij tevens nog verschillende geluiden ten gehore werden gebracht. Eind juni werd het nest niet meer afgebroken en er lagen spoedig 3 rose eieren in met donkerbruine vlekken aan de stompe pool. De broedtijd bedroeg ± 18 dagen wat geheel voor rekening kwam van de pop. In die tijd voerde de man de pop wel regelmatig op het nest. Men zag de pop dan ook zelden van het nest, zij bleek een vaste broedster te zijn. Er waren 2 eieren onbevruucht en één bevrucht, dat ook uitkwam. Het jong werd grootgebracht door beide oudervogels. In het begin voerde de man alleen de pop, op het nest. Die gaf het voer weer verder door aan het jong. Later voerden de man en

de pop het jong beiden. Hoewel het jong geen zichtbare krop had zat het goed in het vlees, en het groeide voorspoedig op. Na 6 dagen werd het geringd met een 6 mm ring, die van te voren zwart werd gemaakt. Dat ringen was echter niet zo'n prettig werk, omdat de vogels agressief waren. Ik moest hiervoor dan ook de gehele nestbak uit de vlucht halen en ergens ringen waar de oudervogels het gekrijs van het jong niet konden horen.

De 2 onbevruichte eieren nam ik weg, waarna ik alles weer netjes ophing. Tijdens de broedtijd verstrekte ik ze als opfokvoer: mieren-eieren, vleesmaden, meelwormen, kreukels, jonge muizen en gistocal. Toen het jong ± 20 dagen oud was vloog het uit, maar het verbleef nog ± 7 dagen op de volière-bodem, voordat het redelijk kon vliegen. Het werd nog ± 25 dagen na het verlaten van het nest door de ouders gevoerd, hoofdzakelijk door de man.

Toen het jong zelfstandig was werd het alleen in een vlucht geplaatst. De kleur van het jong was fletser dan die van de ouders, maar het was wel in het bezit van een spichtige kuif. De oogkleur was donker, de snavel hoornkleurig en de poten waren grijsachtig. Dat bij deze soort de jongen een kuif hebben vond ik zeer bijzonder, omdat dat mij niet eerder bekend was. Het jong kwam zonder probleem door de rui en is vermoedelijk een man. Toen de vogel overjarig werd, verdween de kuif, de snavel werd zwart en de ogen werden licht groenachtig. Volgens mij zijn deze vogels pas na 2 jaar broedrijp. Tot verdere broedresultaten met deze vogels is het in 1984 niet gekomen en in 1985 evenmin. Tenslotte wil ik geïnteresseerden in deze vogelsoorten er voor waarschuwen dat deze zeer gevoelig is voor luchtpijp-wormen. Voor verdere inlichtingen kan men altijd bij mij terecht.

P. Voets, Broekstraat 12, Someren.

Stinkende gouwe

(*Chelidonium majus*)

Bij het lezen van zo'n naam, ben je geneigd de neus dicht te knijpen, of een vreselijk vies gezicht te zetten. Niet doen! De Stinkende gouweplant ruikt helemaal niet onaangenaam! Wat wel stinkt is de wortelstok! Zo omstreeks augustus kunnen we de plant vinden langs wegen, onder heggen of in ruigten.

Wanneer je de stengel doorsnijdt, vloeit er melksap uit. Dat kennen we ook van de paardebloem. Het sap van de Stinkende Gouwe is echter oranje.

De plant werd in vroeger tijden in de geneeskunde gebruikt. Men kende er zelfs magische eigenschappen aan toe. Zodanig zelfs, dat zij tijdens de middeleeuwen coeli-donum, of geschenk uit de hemel, genoemd werd.

Wanneer we zien waar het gewas zo al tegen gebruikt werd, is dat niet zo verwonderlijk. Waterzucht, koude koorts, zomersproeten, wratten, geelzucht, oogziekten, eksterogen, en nog meer kwalen werden er mee bestreden.

In Gelderland noemt men de plant om die reden dan ook ogenklaar. Zelfs vindt de stinkende gouwe in deze moderne tijd nog allerlei geneeskundige toepassingen. In de Sovjet-Unie wordt onderzocht, of de plant mogelijkheden biedt, bij de behandeling van boosaardige vormen van kanker.

De stinkende gouwe behoort bij de klaproos-familie. Dus! Gevaarlijk vanwege vergiftigingsgevaar, zowel voor uzelf, als voor uw vogeltjes. De naam *Chelidonium* is wat onduidelijk. Het is de naam van een kaap in Lycië (Griekenland). Met die wetenschap komen we niet zo ver. *Majus*, of de grotere, is gelukkig wat duidelijker.

P.J. de Penning

Jackson Wever (*Textor jacksoni*)

Foto: Horst Bielfeld

De 15 cm grote mannetjes onderscheiden zich tijdens de broedperiode van de evengrote popjes door hun zwarte kop, nek, keel en borst. Rug, stuit en staart zijn geel. De vleugels hebben zwarte veertjes welke geel omzoomd zijn. Onderzijde is kastanjebruin, ogen rood, snavel grijszwart, poten bruin hoornkleurig.

De popjes, de mannetjes in rustkleed en de jonge vogels hebben een olijfbroene bovenzijde, op rug en vleugels gestreept hetgeen veroorzaakt wordt door zwart in het midden van de veertjes. Kin en keel geel, borst grijsachtig geel, buik en onderstaartdekveren vuilwit.

De popjes hebben bovendien oranjeachtige ogen en een gele streep boven de ogen. De poten zijn vleeskleurig.

Jackson wevers leven altijd nabij rivieren, waterlopen of moerassen en ze komen voor van Zuid Soedan, Oeganda, West Kenia tot Centraal Tanzania.

Hun ovale nesten worden gebouwd aan boven het water hangende takken van bomen maar ook tussen riet- en graspollen. Het zijn koloniebroeders.

De 2 tot 3 eieren per legsel zijn blauwgroen en voorzien van roestbruine stippen en vlekjes.

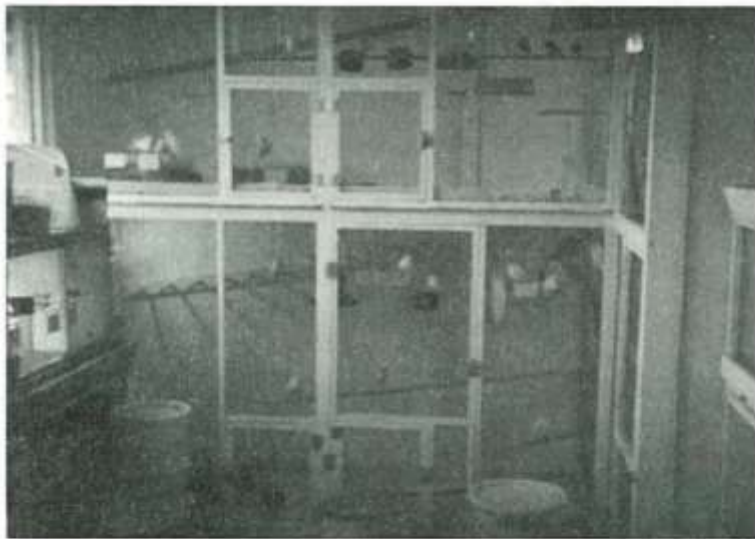
Hun voedsel bestaat in hoofdzaak uit graszaden en tijdens de broedtijd ook uit insecten.

Volière van de maand

In 1981 is H. Koot, Larixstraat 13 in Nieuwkoop begonnen met het houden van vogels. Het begon zoals bij zovelen, met een kanarie in een kooitje waarbij er al gauw eentje bij moest komen. Spoedig daarna werd er in de schuur een ruimte afgetimmerd van 2 x 2 m. Daarin kwam een vluchtje alsook enkele broedkooien met witte en gele kanaries. Het was de bedoeling om witte kanaries te kweken. De ruimte werd al gauw te klein en er kwam ook een buitenvolière van 1 x 4 meter. Hij werd geheel van hout gemaakt en bespannen met groen vierkant gaas. De kweek verliep voorspoedig en er werden ook wat tropische vogels aangeschaft. De binnenruimte werd uitgebreid en vergroot tot 2 x 3 meter teneinde de tropen ook in een aparte vlucht te houden. De tropische vogels waren voornamelijk Afrikaanse prachtvinken zoals goudbuikjes, abesijnse astrilden, sint helena-fazantjes, binsenastrilden, aurora-astrilden, roodkopastrilden, vuurvinkjes en japanse meeuwen. Het kweken ging zo goed dat er eind 1984 werd besloten nog maar eens uit te breiden. Het binnenverblijf werd 4 x 3 meter waarin twee vluchtjes voor kanaries en 12 broedkooien en voor de tropen een vlucht dat later weer als nachtverblijf zou gaan dienen. Op de grond werden plavuizen gelegd om het schoonmaken wat te vereenvoudigen. Er werd een kachel op aardgas ingebouwd en een aanrecht met wateraansluiting om niet telkens naar de keuken behoeven te lopen voor water. De vluchten en broedkooien werden 20 cm boven de vloer opgesteld zodat daaronder wat bergruimte werd verkregen.

In 1985 werd buiten nog een volière aangebouwd speciaal voor de tropen. Hiervoor werd dezelfde houtsoort in dezelfde afmetingen gebruikt als voor de eerste volière, namelijk vurenhout van 3 x 5 cm dat vooraf enkele malen goed in de

olie is gezet. De afmetingen van dit nieuwe deel werden 3 x 4 meter en 2 meter hoog. De onderste helft werd afgetimmerd met houten planken en de bovenste helft werd dichtgemaakt met plexiglas waarvoor eerst gaas werd gespannen. Voor dit nieuwe deel is zwart vierkant volièregaas gebruikt. Ook de bovenzijde werd met dat gaas bespannen en daaroverheen p.v.c. golfplaatjes gelegd. Dit nieuwe stuk volière werd dus geheel dicht gemaakt behalve aan de voorkant. In de muur van de schuur

werd een rond vlieggat uitgebouwd en zo kunnen de tropen dan van binnen naar buiten en andersom. De volière werd beplant met coniferen, distels etc. en er werd door middel van tegels een looppadje gemaakt.

Het is een lust om voor de volière te zitten en van de vogels te genieten. We hopen nog heel lang met de hobby te kunnen doorgaan, zo schrijft Frans Blom die dit stukje met de foto's heeft opgestuurd zonder dat zijn vriend Koot daar iets van weet.

Kweken met de Sijs Slot

Het kweken met Europese Wildzangvogels

Nestmaterialen

Om te weten te komen welke nestmaterialen wij de sijen kunnen aanbieden, moeten wij ons informeren welke materialen in de natuur door deze vogels bij de nestbouw gebruikt worden.

Aangezien deze materialen de vogels tot nestbouw stimuleren, dienen deze bij het begin van het broedseizoen in ruime mate in het vogelverblijf aanwezig te zijn.

Sijen hebben een voorkeur voor de volgende materialen: kleine takjes, droog gras, korstmos en plantenworteltjes voor de ruwbouw en het geheel wordt met spinnewebben en insectenspinsel in elkaar gevlochten. Hoe u aan spinnewebben kunt komen, heb ik u in mijn vinkenverhaal verteld. Voor de afwerking van het binnennest zijn mos, veertjes, dierenhaar, paardebloem- en distelpluis en witte watten de meest geschikte materialen.

Nestbouw.

Bij de meeste vogelsoorten is de nestbouw het werk van de pop. Er zijn wel mannen die af en toe met nestmateriaal in de bek rondvliegen, maar daar blijft het dan ook bij.

Bij de sijen ligt de zaak anders, want man en pop bouwen samen het nest. Althans in de meeste gevallen is dat zo. Het is een koddig gezicht als de sijen met nestmateriaal in de bek rondvliegen, het lijkt dan net alsof ze een grote snor hebben.

Sijen bouwen een napvormig nest met een doorsnede van ongeveer 9 cm. Om te voorkomen dat de nestmaterialen op de bodem vervuld worden door uitwerpselen etc. heb ik van resten volièregaas langwerpige mandjes gevormd en deze aan de voorkant aan het gaas van het vogelverblijf opgehangen en daarin de nestmaterialen gedeponneerd. Dat doe ik elk jaar zo.

Eieren, legselgrootte, broedtijd.

Als de nestbouw eenmaal voltooid is, volgt spoedig het leggen van de eieren. Zoals uit het volgende zal blijken, kunnen deze verschillend van kleur zijn zoals: Lichtblauw met fijne roodbruine stipjes. Blauw/groen met enkele bruine stipjes. Lichtblauw/groen bijna zonder stipjes. Bijna wit, en iets gespikkeld.

Groenachtig en licht gespikkeld. Wit met kleine stipjes aan de stompe pool. Helemaal wit.

Een normaal legsel bestaat uit 4 tot 6 eitjes die dag na dag gelegd worden. Na het leggen van het derde ei, blijft de pop op het nest en begint te broeden. De broedduur bedraagt 13 dagen. Het aantal legfels bestaat in de regel uit twee per jaar.

Meestal broedt de pop alleen en wordt door de man op het nest gevoerd. Zou de pop voor korte tijd even het nest verlaten, dan zal de man op de eieren gaan zitten om deze warm te houden. Voor de

door Wiel Höppener

verdere rest zal de man zich steeds in de onmiddellijke nabijheid van het nest ophouden. In de broedtijd is de sijs een zeer stille vogel en alleen bij gevaar zal hij het nest met eieren of jongen verdedigen.

De jongen in het nest.

Na de rustige broedtijd breekt voor de sijen als de jongen eenmaal geboren zijn, een drukke tijd aan. Vanaf de eerste dag voeren zowel de man als de pop de jongen.

Het mag als bekend verondersteld worden dat de jonge sijen in het nest de eerste levensweek behoefte hebben aan dierlijke eiwitten in de vorm van levend voer, in hoofdzaak insectenvoedsel.

Dit kunnen wij de oudervogels ter beschikking stellen in de vorm van: bladluizen (vooral van de rozenstruik en de jasmijn), miereneieren, rupsjes, spinnetjes, meelwormen en de inmiddels overbekende Wovo buffalowormen. Deze laatsten zijn mijns inziens het ideale levend voer, dat door al mijn vogels goed wordt opgenomen.

Liefhebbers die niet de beschikking hebben over een tuin, of die vanwege hun werk niet in de gelegenheid zijn om in de natuur levend voer te verzamelen, kunnen door het verstrekken van Wovo buffalowormen, volledig voldoen aan de behoefte van dierlijke eiwitten.

Met de verstrekking van meelwormen aan al mijn wildzangvogels ben ik helemaal gestopt, die koop ik niet meer. De voornaamste reden van dit besluit is, dat de harde chitinehuid van de meelwormen onverteerbaar is voor de nestjongen. Dit is mijn persoonlijke mening en daar wil ik met niemand over twisten.

De eerste levensweek voeren de sijen hun jongen ook met voorgeweekt voedsel uit de krop, het bekende ei- of opfokvoer, gekiemd zaad en verse halfrijpe onkruiden zoals: vogelmuur, herderstasje, paardebloem en kruiskruid. U ziet dus als u echt jongen op stok wilt krijgen, moet u daarvoor het een en ander doen.

Na een week stoppen de oudervogels met het toestoppen van levend voer aan hun jongen en gaan volledig over op zaden en onkruiden, aangevuld met eivoer.

Het schoonhouden van het nest lukt de oudervogels maar vijf tot zes dagen. Daarna vragen de om voedsel roepende jongen hun volledige aandacht en belanden de uitwerpselen van de jongen op de rand van het nest.

De jongen sijen worden in het nest door de ouders zo goed gevoerd en verzorgd, dat ze als bijna volwassen vogels het nest verlaten.

Vanwege hun buitengewone voedingsdrift, worden sijen graag als pleegouders ingezet.

Als de jonge sijen 15 - 18 dagen oud zijn, verlaten zij het nest, maar ze worden daarna nog enige tijd door de ouders

gevoerd. Op een leeftijd van ± 1 maand zijn de jonge sijen zelfstandig. In de meeste gevallen zijn de ouders tegen die tijd aan de volgende broedronde begonnen. Jonge sijen lijken voor de jeugdru sprekend op de pop.

Het ringen van de jongen.

Voor een liefhebber met een beetje kweekervaring mag het ringen van de jonge sijen geen enkel probleem vormen. Sijen zijn net zo gemakkelijk te ringen als kanaries.

Deze handeling moet tussen de vijfde en de zevende dag plaatsvinden met ringmaat 2,5 mm. Dat is de aangewezen ringmaat voor de sijen. Nu zijn er helaas nog altijd mensen die beweren dat je jonge wildzangvogels niet mag ringen, omdat ze dan door de oudervogels uit het nest worden geworpen. Dat probleem kennen wij hedendaagse kwekers al lang niet meer, omdat wij weten hoe te handelen.

Een ding mag u nooit uit het oog verliezen. De nieuwe blinkende ring in het nest, is voor de ouders een vreemd voorwerp dat zonder pardon uit het nest wordt verwijderd ongeacht of daar een jonge vogel aan vast zit.

Dit probleem is gemakkelijk te verhelpen, door de ring van te voren te omhullen met fietsventielslang.

Hoe u dat moet doen heb ik u al vaker verteld. Als de oudervogels in deze gummi pikken, voelt dat zacht aan, net als het pootje van de jonge vogel en ze schenken er verder geen aandacht meer aan.

Ik heb nog nooit een nestjong verspeeld die geringd was met een met fietsventielslang omhulde vaste passende gesloten voering.

Met het oog op de bestaande en wellicht ook de komende nieuwe vogelwet waar ik ook met veel goeds van verwacht (omdat diegenen die deze nieuwe wet moeten samenstellen ons wildzangliefhebbers geen goed hart toedragen en helemaal niet weten wat het woord **wildzangkweken** betekent) wil ik toch elke liefhebber-kweker met klem adviseren om zijn eigenkweek wildzangvogels te ringen met een vaste passende voering. Ook al is het wettelijk nog geen bewijs van eigenkweek, je weet maar nooit. Daarom vrienden, altijd ringen.

En tot de heren van het Ministerie zou ik willen zeggen: "geef ons liefhebbers de kans om u in woord en beeld te informeren over het kweken met wildzangvogels en wellicht zult ook u dan begrijpen dat wildzangvogels **kweken** een eerlijke zaak, en ook een vorm van vogelbescherming is".

De rui.

Aan het eind van de zomer begint voor alle vogels de rui. Deze periode verschilt wel eens per vogelsoort. De gemiddelde ruitijd van de sijen ligt tussen half augustus en begin oktober en duurt ongeveer zes weken. Evenals de kneuen kennen de sijen geen rui-problemen. Zowel de oude als ook de jonge sijen komen vlot door de rui.

Ondanks dat de uitval tijdens de rui bij de jonge sijen praktisch nihil is, mogen wij ze in deze periode best wat extra aandacht schenken, want het is tenslotte toch de meest kritieke fase in hun eerste levensjaar. Daarbij dienen we vooral elke tocht in het vogelverblijf te vermijden.

Verse halfrijpe onkruiden zijn voor de sijen vooral tijdens de rui, bijzonder aan te bevelen. Vele in deze planten aanwezige stoffen bevorderen het goede verloop van het ruiproces.

Zoals u weet geef ik al mijn vogels tweemaal per jaar een tiendaagse kuur met de brandnetelthee. Vóór het broedseizoen omstreeks maart en in de herfst. In deze tijd van het jaar groeien in de natuur weer verse jonge brandnetels (we noemen dat de tweede groei) en de thee hiervan is de beste ruihulp die er bestaat.

Voor de rest wil ik hier niet verder over uitwijden, daar ik aanneem dat dit via mijn publikaties algemeen bekend is. Wel wil ik u er nog even op attenderen dat u als u jonge brandnetelplanten plukt, u liefst een portie (of meerdere) extra plukt en deze laat drogen, zodat u altijd wat in voorraad hebt. Want ook normaal door het jaar komt een paar dagen brandnetelthee als drinkwater, de gezondheid van de vogels ten goede.

Ook de inmiddels alombekende E S B 3 kuur wordt door zeer vele vogelliefhebbers toegepast en is bij onze hobby niet meer weg te denken. Het al of niet toepassen van deze kuur moet elke liefhebber voor zichzelf beslissen. Ik heb vertrouwen in deze kuur en menige wildzangvogel heeft dank zij de E S B 3 kuur zijn gezondheid herkreten, die zonder deze wellicht al lang in de vuilniszak beland zou zijn.

Enkele algemene zaken.

De leeftijd.

Wat de gemiddelde leeftijd van de sijen is, daar kan ik geen duidelijke uitspraak over doen. Natuurlijk worden de sijen in onze volières beduidend ouder, dan hun soortgenoten in de (vrije?) natuur. Daar de sijs toch een bijzonder sterk vogeltje is, schat ik dat de gemiddelde leeftijd in de natuur rond de drie jaar ligt.

Gekweekte sijen worden gemakkelijk 5 tot 6 jaar oud. Maar er zijn ook nog altijd van die uitschieters zoals bij een kennis van mij, die heeft een sijs van 13 jaar oud in zijn bezit.

Gezelschapsvogel.

Evenals de kanarie is ook de sijs bijzonder geschikt om als gezelschapsvogel in de huiskamer als eenling in een kooi te houden. Hij sluit zich al snel bij de mensen aan en als de familie aan tafel gaat laat hij door zijn gekwetter horen dat hij ook wel trek in een lekker hapje heeft. Sommigen laten hun sijs ook regelmatig vrij door de kamer rondvliegen, zoals dat ook met kanaries en parkieten gebeurt.

Een klein bordje met water op de tafel wordt dan door de sijs het eerst bezocht

om er uitvoerig in te baden, waarbij de spetters in het rond vliegen.

Zo een klein druk vogeltje, is voor ouderen en alleenstaanden vaak het enige gezelschap in hun eenzaam bestaan. Daar kan ieder van ons best een even over nadenken wat dat betekent.

Nuttig, schadelijk.

De mens heeft zich het recht toegeëigend om te bepalen wat nuttig en schadelijk is. Dit heeft ook betrekking op de sijs. Hij wordt nuttig genoemd omdat de sijs veel insecten en ongedierte verdelgt, vooral in het broedseizoen.

Maar hij wordt als schadelijk met de vinger nagewezen, omdat hij de knoppen van de naaldbomen aanvreet en oppewzelt. In de natuur valt dit laatste nogal mee, maar in de volière waar soms maar één sparrowtje tussen de overige begroeiing in staat, wekt dit nog wel eens het misnoegen van de kweker op. Ja zo zie je maar weer, het is nooit goed, er is altijd wel iets waarover we kunnen kanken.

Ondersoorten.

Over ondersoorten bij de sijs kan ik weinig vertellen. Natuurlijk zijn er wel verschillen in kleur en grootte en ook over het al of niet bezitten van een zwarte kin of baard, ook wel beak genoemd. Mijn sijzemannen hebben geen zwarte kin. Dit heeft volgens mij te maken met de streek van herkomst van de vogels. Er bestaat ook wel degelijk verschil in de diepte van de gele kleur van de sijs. Deze kan variëren van bleekgeel tot bijna citroengeel. Deze laatste zijn natuurlijk het mooiste, omdat die die gele kleur goed afsteekt tegen de overige lichaamskleuren.

Kleurmutanten.

Zoals dat ook met andere vogelsoorten het geval is, zijn er ook met sijs kleurmutanten gekweekt. De bekendste mutanten zijn de bruine, de gaatpastel, de isabel en de gele sijs.

Daar ik met kleurmutanten van de sijs geen kweekervaring heb, wil ik me alleen beperken tot het noemen van de verschillende kleurvarianten.

Wel wil ik langs deze weg hulde brengen aan die kwekers die op dit gebied pionierswerk hebben verricht. Ongetwijfeld zullen wij in de naaste toekomst weer nieuwe kleurmutaties van sijs te zien krijgen, net zoals wij dat al jarenlang van de kanaries en in mindere mate van de groenling gewend zijn.

Bastaardkweek.

Hoewel dat niet in mijn straatje ligt, wil ik toch ook deze vorm van vogels kwe-

ken in dit sijzenverhaal behandelen.

Het is immers niet mijn taak om u te vertellen op welke wijze een vogelliefhebber zijn hobby beleven moet. Gelukkig mag iedereen daar nog zelf vrijelijk over beslissen.

De sijs is misschien wel de meest geschikte vogel om er bastaarden mee te kweken. De mogelijkheden zijn legio. De mooiste exemplaren zijn jaarlijks te bewonderen op de diverse tentoonstellingen uit kruisingen met zowel inheemse als ook uitheemse vogelsoorten.

De meest voorkomende sijskruising is die met de kanarie. Maar er zijn veel en veel meer mogelijkheden, waarvan ik u met name wil noemen: putter, groenling, kneu, boekvink, barmsijs en de frater. U ziet dus met de sijs kun je alle kanten uit. Maar wilt u vruchtbare nakomelingen, dan is er maar één richting, namelijk soorzuiver kweken, maar dat wist u al (toch nog even zeggen).

Sijzensoorten.

Om mijn verhaal enigszins sluitend te maken, want compleet kan het nooit zijn, wil ik u de namen van enkele andere sijsoorten doorgeven met erachter de latijnse naam.

Dennensijs (*Spinus spinus*), Mexicaanse sijs (*Spinus psaltria*), Yarellsij (*Spinus yarelli*), Zwartkopsijs (*Spinus ictericus*), Magelhaensijs (*Spinus magellanicus*), Baardsijs (*Spinus barbatus*), Geelrompsijs (*Spinus uropygialis*), Zwarte sijs (*Spinus atratus*), Kapoetensijs (*Spinus cucullatus*), Geelbuksijs (*Spinus xanthogaster*), Guatemalasis (*Spinus atriceps*), Treursijs (*Spinus tristis*).

En als u nu al deze namen hebt gelezen, bent u waarschijnlijk nog niet veel wijzer geworden. Laten wij ons daarom voorlopig maar beperken tot de ons algemeen bekende sijs, de *Spinus spinus* beter bekend onder de naam "Europese sijs".

Nawoord.

Hier kom ik dan aan het einde van mijn verhaal over het kweken met de sijs. Daar ik weet dat mijn kennis over de kweek met de sijs nog zeer beperkt is, wil ik volstaan met u mijn eigen ervaringen door te geven.

Uit dit oogpunt gezien kon ik dus ook niet gedetailleerd ingaan op de mutaties en de bastaardkweek.

Daarom kan dit verhaal dus ook niet volledig zijn, en blijft voor verbetering vatbaar. Dit maakt ook niet uit, want in onze hobby valt altijd wat te leren.

Als diegenen die geïnteresseerd zijn in de kweek met de sijs door middel van dit verhaal tot broedresultaten komen, dan heb ik mijn doel bereikt.

Want laten wij eerlijk zijn, ondanks dat de sijs in de volière vrij gemakkelijk tot voortplanting overgaat, zijn de broedresultaten nog niet overweldigend te noemen. Het wil nog allemaal niet zo en misschien zijn we net niet goed genoeg bij de les. Het gaat immers allemaal niet vanzelf, daar zijn wij ondertussen wel achter gekomen.

Mag ik dan tot slot de hoop uitspreken, dat de tijd en de moeite die ik aan dit sijzenverhaal heb besteed, er toe zal bijdragen dat u tot broedresultaten zult komen met onze kleine populaire volière-gast

"De Sijs".